

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti
Evropský sociální fond

Přehled dějin evropského umění

Evropské barokní sochařství a malířství

přednášející:

Mgr. Kateřina Adamcová, Ph.D.

Prof. PhDr. Ing. Jan Royt, Ph.D.

Evropské barokní sochařství

Baroko časově vymezené zhruba 17. a 18. stoletími patří mezi nejšťastnější období v dějinách evropského sochařství, svým významem srovnatelné snad jedině s obdobími antiky a pozdního středověku, a to ať už z pohledu množství vzniklých děl či z pohledu originality předložených kompozičních a modelačních řešení trojrozměrného figurálního znázornění daného tématu. V období baroka se sochařství podařilo překonat bariéry, obsažené v jeho závislosti na materiálu, z něhož sochařské dílo vzniká, a v těch nejlepších dílech dospělo barokní sochařství dokonce až k rozestření kdysi tak jasně vytyčených hranic mezi výtvarnou iluzí skutečnosti a skutečností samou.

Zrod barokního sochařství je obvykle spojován s Berniniho jménem, ovšem počátky transformace doposud používaných kompozičních a modelačních postupů můžeme sledovat zejména v italském sochařství již v poslední čtvrtině 16. století., jak to dokládají např. dvě díla téhož námětu od benátského sochaře Alessandra Vittorii (1522-1608) vzniklé zhruba s odstupem třiceti let. Dochází zde k proměně dosavadního vztahu mezi formou a obsahem, dílem a divákem, objemem sochy a prostorem. Cílem sochaře už není dosažení formy esteticky dokonalé, ale formy, jež bude co nejpřesněji interpretovat hlavní i vedlejší ikonografická témata daného zobrazení. Socha se stává závislá na stanovišti diváka a její kompoziční i modelační řešení je orientováno směrem k němu. Dříve tolik ceněné kompoziční zásady utváření sochařského díla, jako její pevná ponderace a kontrast, jasná a přesvědčivá tělesná skladba figury, objemově i prostorově uzavřená forma, jsou mnohdy obětovány pro dosažení patřičného výrazu, a tím i emocionálního působení na diváka. Barokní sochařské dílo nevyzývá diváka k obdivu nad svrchovanou dokonalostí napodobení skutečnosti, ale jeho smyslem je pohnout jím, vytrhnout ho ze sebeprožívání jeho každodennosti a otevřít mu brány k tomu, co jej přesahuje.

Tímto směrem se vydává tvorba generace sochařů působící v Římě v době okolo roku 1600, kdy se s nástupem Pavla V. na papežský trůn Řím znovu stává skutečným centrem evropské kultury a hlavní metropolí Evropy. Řada významných a výtvarně náročných stavebních podniků včele s dostavbou chrámu sv. Petra a úpravou kostela Santa Maria Maggiore samozřejmě přitahovala množství vynikajících sochařů, kteří zde měli možnost pracovat na těchto rozsahem i charakterem mimořádných zakázkách a nadto i příležitost se seznámit s vynikajícími díly antiky, neboť vedle realizace nových sochařských prací patřilo v této době k nejčastějším úkolům právě restaurování vrcholných děl antického sochařství. Většina sochařů stojících u zrodu barokního sochařského výrazu nebyla rodilými Římány, ale pocházela ze severní a střední Itálie. Pravděpodobně nejtalentovanější osobností před nástupem Gian Lorenza Berniniho byl sochař z Vicenzy, Camillo Mariani (1565-1611), mezi jehož hlavní díla patří kromě spolupráce na papežských náhrobcích v kostele Santa Maria Maggiore sochy světců do nik kostela San Bernardo alle Terme. Zde mu již pomáhal jeho žák, autor nejvýznamnějších raně barokních jezdeckých pomníků na náměstí v Piacenze a jedné ze čtyř soch v křížení sv. Petra, Francesco Mocchi (1580-1654) původem z Montevarchi u Florencie. Na výzdobě kostela Santa Maria Maggiore se podíleli sochaři Ambrogio Buonvicino (1552-1622), Cristoforo Stati (1556-1619) či Pietro Bernini (1562-1629), otec Gian Lorenza Berniniho a autor pozoruhodného reliéfu s výjevem Nanebevzetí Panny Marie či sochy sv. Jana Křtitele v kostele San Andrea della Valle. Jednou z nejslavnějších soch tohoto období je socha sv. Cecílie od Stefana Maderny (1576-1636). Díla těchto sochařů charakterizuje postupný ústup od tradičního kompozičního řešení – prostorově uzavřené, objemově dokonale rozvržené figury serpentiny, obnovení realistického tělesného kánonu i větší důraz na individuální rysy zobrazovaných postav.

Skutečný zlom v dosavadním směřování evropského sochařství však přichází až s nástupem Gian Lorenza Berniniho (1598-1680). Jeho raná tvorba, jejíž počátky sahají do doby okolo roku 1615, se nese ve znamení hledání patřičných vyjadřovacích prostředků i ve znamení ověřování si hranic možností zpracování mramoru. Období hledání vyvrcholilo v sochách a sousoších zhotovených pro kardinála Scipiona Borghese, které jsou zároveň jakýmsi holdem antickému sochařství zejména praxitelovské a popraxitelovské tvorbě. Intronizace Urbana VIII. z rodu Barberini, se kterým se Berniniové přátelili, přinesla G. L. Berninimu mimořádnou příležitost postavit se do čela celé výtvarné tvorby Říma, kde setrval s výjimkou krátké césury po nástupu Inocence X., až do své smrti. V papežských službách mohl Bernini využít kromě svých sochařských schopností i své nadání malířské, architektonické a dekorativní a vytvořit základní kompoziční řešení nejen vybraných figurálních témat, ale formulovat základy toho, co je v německy psané umělecko-historické literatuře nazýváno termínem „Gesamtkunstwerk“. Bernini ve svých vrcholných dílech daný prostor neproměňuje pouze svébytně komponovaným sochařským dílem, ale koncipuje jej jako celek pomocí architektonického i dekorativního členění, přičemž neurčuje pouze jeho prostorovou strukturu, ale i jeho barevný a světlený režim (baldachýn a katedra Petri v katedrále sv. Petra, kaple Cornaro v Santa Maria della Vittoria, Scala Regia ve Vatikánu, kaple Altieri v San Francesco à Ripa, kaple Nejsvětější svátosti v katedrále sv. Petra apod.). V jeho díle najdeme základní řešení moderního kostelního mobiliáře zejména pak oltářních retáblů (oltář v kapli Cornaro, oltáře v kostela San Andrea al Quirinale aj.), ale i moderní verze oficiálního náhrobku (náhrobek papeže Urbana VIII., Alexandra VII., Komtesy Mathildy) i komorního náhrobku (náhrobek Pedra de Montoy, Gabriele Fonsecy ad.). Bernini stojí rovněž u zrodu nového typu monumentálního portrétu, jež spíše než na individuální rysy zobrazované osobnosti klade důraz na zachycení postavení a významu dané osobnosti (portrét Thomase Bakera, Františka I. d'Este, Ludvíka XVI.). V jeho tvorbě dochází k zásadní proměně postavení sochařského díla v rámci architektury. Socha se stává průvodcem prostorem, stává se jedním z architektonickým článků určující prostorovou skladbu nebo rytmus dané stavby, socha narušuje hranice daného prostoru a otevírá jej do jiné dimenze tak, že zde dochází k přímému kontaktu mezi sférou sakrální a profánní.

Nejvýznamnějším konkurentem G. L. Berniniho byl zejména ve čtvrtém a pátém desetiletí 17. století sochař, který po dobu působení Inocence X. na papežském trůnu přebíral úlohu vedoucího sochaře Říma, Alessandro Algardi (1598-1654). V náhrobku papeže Lva XI. vytvořil Algardi jakýsi antityp Berniniho náhrobkům a ve svém rozměrném reliéfu s výjevem Vyhánění Atily Lvem I. Velikým ustanovil základní pravidla strukturace monumentálního reliéfně zobrazeného výjevu. Algardiho dílo je jakýmsi protipólem berniniovské dynamické formy vyznačující se záměrně nadnesenou modelací podtrhující gesto a výraz figury a jdoucí mnohdy až za hranice sochařství, potíráním plastických vlastností tvarů ve prospěch jejich optické iluze. Umírněná gestikulace, realisticky cítěný objem, přehledná modelace povrchu patří k hlavním devízám Algardiho sochařského projevu, jež není na první pohled tolik strhující, ale jež nás přesvědčí svou upřímnou pravdivostí. Přesto i tento představitel sochařského barokního realismu nezůstal zcela netečný ke strhujícímu a vášnivě dramatickému projevu G. L. Berniniho, jak dokládá např. jeho postava sv. Máří Magdalény z kostela San Silvestro al Quirinale.

Vedle Algardiho a Berniniho nesmíme zapomenout na třetí nejvýznamnější osobnost římského sochařství 1. poloviny 17. století, sochaře vlámského původu François Duquesnoy (1597-1643). Jeho kariéra sice nedosáhla strhujících výšin jako sochařská dráha Berniniho a Algardiho, ale jeho dílo ovlivnilo množství pozoruhodných osobností evropského sochařství a mezi nadšené obdivovatele jeho díla patřili takoví umělci jako malíř Peter Paul Rubens. F. Duquesnoy jako jediný beze zbytku naplnil v sochařství úkol, který si stanovili umělci sdružení okolo Cassiana dal Pozza, mezi něž patřil např. Nicolas Poussin, a to úkol obnovit dědictví antiky a vrátit se tak ke skutečným kořenům „pravého umění“. Mezi sochařská díla baroka, jež v sobě nesou stopy osobního vyznání uměleckému odkazu antiky bezpochyby patří Duquesnoyova socha sv. Zuzany z kostela Santa Susana. Ostatně i jeho sv. Ondřej v pilíři křížení katedrály sv. Petra představuje jedno z vrcholných děl barokního sochařství, jež ovlivnilo zejména generaci římských sochařů nastupujících okolo roku 1700. Ne náhodou oslinili jeho drobné bronzы, mramory a terakoty ve stylu „al antico“ zakladatele středoevropského barokního klasicismu, Georga Raphaela Donnera.

Po smrti G. L. Berniniho doznívá až do devadesátých let 17. století berninismus v díle sochařů, kteří s Berninim spolupracovali na jeho velkých zakázkách pro katedrálu sv. Petra a jinde a jejichž první významné samostatné práce najdeme v interiéru kostela Santa Agnese na Piazza Navona. Patří sem v první řadě Ercole Ferrata (1610-1686) spolupracující jak s Berninim, tak s Algardim, pozdější ředitel Academie di San Luca a také učitel nejtalentovanější osobnosti 60. let 17. století, Melchiora Caffà (1635-1667). Dále je třeba z Berniniho spolupracovníků zmínit Andrea Bolgiho (1605-1656), Cosima Fanceli (1620-1688), Domenica Guidiho (1625-1701), ale především Antonia Raggiho (1624-1686), sochaře, jehož schopnostem Bernini natolik důvěřoval, že mu svěřil vedení prací v době své nepřítomnosti při návštěvě dvora Ludvíka XI. Právě Antonia Raggiho můžeme považovat za skutečného dědice berniniovského formálního výrazu, dědice schopného dále rozvést modelační principy naznačené v některých Berniniho pozdních dílech, jako je dvojice andělů z kostela San Andrea delle Fratte.

V posledním desetiletí 17. století dochází k odklonu od berninismu a první otevřené kritice tohoto pojetí sochařského díla. Řím ovládá trojice stipendistů francouzské Akademie umění, Pierre Legros ml. (1666-1719), Jean-Baptiste Théodon (1645-1713) a Pierre Étienne Monnot (1657-1733) – sochařů spolupracujících na výzdobě monumentálního oltáře sv. Ignáce v kostel Il Gesù a na výzdobě náhrobku papeže Benedikta XV. tamtéž. K zásadní formální proměně však v římském sochařství dochází až v době po roce 1700, kdy se do čela římské tvorby dostává sochař Camillo Rusconi (1654-1728), jenž byl ve své době oslavován stejně jako G. L. Bernini. Jeho kompozice ovlivněné dílem malíře Carla Maratty využívají napětí mezi velkými hladkými objemy a drobnopisně pojatými detaily. Sochařství se v jeho díle i v díle jeho žáků a následovníků znovu intenzivně obrací k jednofigurálnímu sochařskému dílu., a proto není divu, že nejvýznamnějším souborem tohoto období je soubor dvanácti apoštolů v oltářních nikách lodi kostela San Giovanni in Laterano. Ve stejném kostele pak najdeme i vrcholná díla Rusconiho žáků, Giovanna Baptisty Mainiho (1690-1752), Filippa della Valle (1697-1770) i Pietra Bracciho (1700-1773). Poslední významný sochařsko-architektonický podnik barokního Říma, na kterém se všichni poslední jmenovaní podíleli, představuje výzdoba kolosální fontány di Trevi.

Vedle Říma patří k nejvýznamnějším střediskům barokního sochařství v Itálii, které ovlivnili vývoj barokního sochařství ve střední Evropě a zčásti i ve Francii, Benátky, Janov, Bologna a Florencie. Nejvýznamnější osobností první poloviny 17. století v Benátkách je bezpochyby sochař nizozemského původu Justus le Court. Berninismus zde pak zastupuje Giuseppe Mazzuoli, v Janově Filippo Parodi (1630-1702) a v Bologni Giuseppe Maria Mazza (1653-1741). Florentské barokní sochařství reprezentuje osobnost dalšího žáka Ercole Ferraty, Giovanni Battista Foggini. Ještě větší význam však získává mimořádné italské sochařství až v 18. století s takovými osobnostmi jako je Antonio Corradini (1668-1752), s jehož díly se můžeme setkat i ve střední Evropě (Vídeň, Praha, Drážďany). V díle tohoto italského sochaře můžeme spatřit první projevy rokoka i tendence obnovující v sochařství klasicizující proud.

Druhým nejvýznamnějším střediskem evropského barokního sochařství byla Francie a zejména Paříž – sídlo jedné z nejpozoruhodnějších osobností druhé poloviny 17. a počátku 18. století, krále Ludvíka XIV. Zrození barokního sochařství ve Francii je spojeno s následovníky tvorby Giovanniho da Bologna, Jaquesem Sarazinem (1592-1660) a Simonem Guillainem, jejichž díla ozdobila Louvre i Chantilly, a se založením francouzské Akademie umění. Silný důraz kladený na věrné zachycení detailu v tvorbě obou jmenovaných sochařů vycházel z jejich formální závislosti na předchozí výtvarné tradici a byl ovlivněno i převládající technikou francouzského sochařství té doby, kovolijectvím. Sochařský tvar převedený do bronzového odlitku si přirozeně vyžaduje přesnější provedení každého tvaru, jež je navíc možné ještě precizovat cizelováním a podtrhnout následnou patinou. Společně s výše jmenovanými patří mezi nejvýznamnější sochaře tohoto období dvorní medailér a vynikající portrétista, Jean II. Warin.

I ve Francii se můžeme setkat se sochařským projevem navazujícím na tvorbu G. L. Berniniho, a to v díle Pierra Pugeta (1620-1694). Přestože jeho sochařské začátky vyznačují pouze řezby ozdobných figur na kýly královských korábů kotvicích v Marseille, jeho talent byl natolik výrazný a všestranný, že mu zajistil významné místo v dílně Pietra da Cortony, kde získal skutečné umělecké vzdělání a kde měl možnost tento svůj všestranný talent uplatnit. Již prvním samostatným dílem, výzdobou portálu v Toulonu, vzdal hold berninismu, stejně jako dalšími významnými zakázkami, které mu byly zadány při jeho pobytu v Janově. Socha Odpočívajícího Herkula zhotovená pro tehdejšího ministra financí, Fouqueta mu otevřela cestu ke dvoru Ludvíka XVI., ale kromě několika málo sochařských úkolů, kterými byl Fouquetovým nástupcem Colbertem Puget pověřen, se nikdy skutečným „sochařem krále Slunce“ nestal. Toto místo zaujal v té době sochař, který mnohem více než berniniovsky orientovaný Puget odpovídal Colbertově představě o reprezentaci nejmocnějšího panovníka tehdejší Evropy.

Do čela ensamble sochařů, realizujících sochařské úkoly při výzdobě interiéru, exteriéru zámku a zámeckého parku ve Versailles, byl postaven François Girardon (1628-1715), který zaujal Charlese le Bruna především svou pečlivostí. Vedle Girardona, jehož nejslavnější díly jsou bezpochyby Únos Proserpiny nebo tzv. Apollonova lázeň, najdeme ve Versailles díla Balthasara a Gasparda Marsyových (1624-1681), Jeana-Baptista Tubyho (1635-1700) nebo Étienne le Hongra (1628-1690). Ještě před smrtí François Girardona se stal hlavním „Sculpteur du Roi“ Antoine Coysevox (1640-1720), kterému již předtím byly zadány některé významné zakázky jako výzdoba Sálu Války nebo bysta mladého krále. Hlavní díla A. Coysevoxe zhotovená pro Ludvíka XIV. kdysi zdobila lovecký zámek v Marly. A. Coysevox byl také učitelem mnoha talentovaných sochařů následující generace, jako např. svých synovců Nicolase (1659-1733) a Guillaume (16677-1746) Coustouových. Francie první poloviny 18. století inspirovala střední Evropu, jak nádherou sochařské výzdoby šlechtických interiérů a koncepcí zahradní plastiky, tak i monumentálními sochařskými díly sloužícími reprezentaci panovníka ve veřejném prostoru a v neposlední řadě podobou reprezentativního náhrobku. V poslední jmenované sochařské disciplíně se největší proměny odehrály právě ve druhé třetině 18. století, a to v dílech sochařů René Michel-Ange Slodtze (1705-1764) nebo Jeana-Baptisty Pigalla (1714-1785). Zejména druhý jmenovaný společně se sochaři Étienne-Mauricem Falconetem či Edmé Bouchardonem (1698-1762) a řadou dalších patří také k nejpřednějším autorům komorního sochařství závěru baroka a rokoka, kdy poutavá a hravá sochařská kompozice vzniklá jako sbírkový předmět bez těsného vztahu ke konkrétnímu místu je ve drobnělinách šířena prostřednictvím produkce porcelánky v Sévres.

Francouzské monumentální sochařství je nerozlučně spjata s olovem a jeho slitinami, materiálu, který zásadně ovlivnil charakter pozdně barokního sochařství střední Evropy, již byla znalost této techniky zprostředkována umělci vyrostlími v oblasti dnešního v Nizozemí. Vlámko i Flandry vůbec představovaly zejména v 17. století další významné středisko evropského barokního sochařství, a to i proto, že zdejší sochaři navazovali na odkaz tvorby F. Duquesnoy a také proto, že zde působil jeden z géniů evropského baroka, malíř Peter Paul Rubens, jehož dílnu nenavštěvovali nejen budoucí malíři, ale se stejnou intenzitou i sochaři. Nejvýznamnějšími osobnostmi 17. století byli Artus Quellinus st. (1609-1668), učitel Guglielma de Grof nebo Gabriela Grupella, později působících na dvorech německých kurfiřtů, dále Lukas Fayd'herbe (1617-1697) a Hendrik Frans Verbrugen (1654-1724). Tvorba jmenovaných sochařů se nese ve znamení rozvíjení tradice nizozemského realismu, jeho propojení prvky berninismu pak přináší až na sklonku 17. století dílo Artuse Quellina ml. (1625-1700).

Počátky barokního sochařství v německy mluvících zemích jsou vázány na několik dobových politických a ekonomických středisek včele s Mnichovem a Augsburgem. Nejstarší protobarokní a raně barokní díla zde vznikají v dílnách sochařů navazujících a vcházejících z díla Giovanniho da Bologna, jako je Hubert Gerhard (ok. 1550-1622), Adrien de Vries (1545-1626), Hans Krumper (1570-1634) nebo Hans Reichle (1570-1624). Vedle tohoto z dvorského umění zrozeného baroka existuje ve střední Evropě souběžně jiná linie, navazující na předchozí řezbářskou tvorbu. Nejvýznamnější oblastí, kde dochází k postupné proměně podstatě ještě středověkého sochařského názoru v projev barokní, představuje oblast horního Podunají s řezbáři typu Jörga Zürna z Waldsee (1583-1635), Hanse Deglera či Hanse Walburgera. Na činnost těchto sochařů později navazují například Martin Zürn (ok. 1595-po 1665), Thomas Schwanthaler (1634-1707) či Meinrad Guggenbichler (1649-1723), kteří již ve svých dílech reflektovali podněty zprostředkovávané tomuto prostoru potulnými sochaři a štukatéry většinou severoitalského původu.

První středoevropskou osobností, jejíž sochařský projev můžeme považovat plně za barokní, je Georg Petel z Weilheimu (1601-1634). Tento mistr řezby ve slonovině, ale i autor mimořádně výrazově silných krucifixů a soch Bolestných Kristů, ve svém sochařském projevu smísil citlivý realismus místy s naturalistickým nádechem s dramaticky expresivně gradovanou kompozicí i modelací povrchu sochy. Obdobnou cestou se ve svém díle vydal i Justus Glesker z Hammeln (mezi 1610a 1623-1678), jehož dílo nás však již přenáší do druhé poloviny 17. století.

Ve druhé polovině 17. století již ve středoevropském prostoru působí řada sochařů, kteří se na svých tovaryšských cestách vypravili do Itálie a především v Benátkách či Florencii, někteří pak i přímo v Římě poznali sochařský odkaz G. L. Berniniho. Mezi nimi je třeba jmenovat Martina a Michaela Zürna ml. působících v Horním Rakousku a na Moravě, Michaela Bernarda Mandla pracujícího ve službách salsburského arcibiskupa, Andrease Faistenbergera z Mnichova, habsburského dvorního sochaře a architekta Mathiase Steinla (1643-1727), Paula Strudela (1648-1708) dalšího ve Vídni působícího sochaře a zakladatele nejstarší instituce pro výuku umělců ve střední Evropě či Melchiora Barthela (1625-1672) pozdějšího dvorního sochaře saského kurfiřta. Nejvýznamnější osobností závěru 17. a první třetiny 18. století je Balthasar Permoser (1651-1732), jehož nejpodstatnější část sochařské kariéry je svázána s Drážďany. Tvorba Balthasara Permosera představuje jednu z nejlepších středoevropských transformací berniniovskeho pojetí figurálního projevu reinterpretovaného skrze seversky cítěnou tvarovou nadsázku, jež vyústila ve svébytnou již pozdně barokní formu, na níž pak navazovali nejlepší sochaři středoevropského rokoka.

Druhou nejvýznamnější osobností tohoto období rozvádějící dále podněty díla G. L. Berniniho, jejíž vliv však zdaleka nedosahoval Permoserova významu, byl sochař pruského původu, Andreas Schlüter (1660-1714), jehož nejslavnější spadá do doby jeho působení ve službách braniborského kurfiřta v Berlíně. Schlüterův osobní výraz spočívá ve středoevropském prostoru málo obvyklé syntéze podnětů italského pozdně berniniového projevu s odkazem francouzského klasicizujícího reprezentativního sochařství. Vídeňské sochařství na přelomu 17. a 18. století znovu ovládli sochaři italského původu, Giovanni Giuliani, jenž později vstoupil do benediktinského kláštera v Heiligenkreuzu, a Lorenzo Mattielli (1680/86-1748), jenž v závěru své kariéry působil na dvoře saského kurfiřta. Oba jmenovaní se podíleli na výzdobě nejvýznamnějších vídeňských sakrálních i profánních architektur, stavěných podle návrhů obou Fischerů von Erlach i Johanna Lucase Hildebrandta a seznamovali ve svém díle středoevropský prostor s aktuálními trendy severoitalského sochařství obsahujícími zárodky následující proměny sochařské formy do podoby pozdně barokní a především rokokové, která zcela ovládne větší část sochařské produkce střední Evropy ve druhém čtvrtletí 18. století. S odchodem Mattielliho se ve Vídni otevřel prostor pro jednu z nevýznamnějších osobností druhé čtvrtiny 18. století, tvůrce svébytného sochařského projevu mísícího prvky soudobého severoitalského sochařství se znovuoživením antiky a sochařského odkazu díla Michelangelova, Georg Raphael Donner (1693-1741). Jeho dílo ovlivní velkou část následné sochařské tvorby nejen vídeňské a rakouské, ale i moravské a české. Vedle Vídně hraje rozhodující úlohu ve středoevropském prostoru ve druhé čtvrtině 18. století díky osobnosti Johanna Paula Egella (1661-1752) Mannheim a především oblast dolního Bavorska a Švábska včetně s Mnichovem. Zde vyrůstá velká řada osobností jako jsou Egid Quirin Asam (1692-1750), Joseph Anton Feuchtmayer (1696-1770), Johann Baptist Straub (1705-1784), Johann Joseph Christian (1706-1777), Franz Ignaz Günther (1725-1775) a řada dalších, jejichž dílo dává nezaměnitelnou podobu jihoněmeckému rokoku. Pozdně barokní a rokokové sochařství této oblasti představuje jeden z posledních originálních formálních projevů baroka, které vyrůstá ze syntézy italských podnětů ve spojení s impulsy pozdně barokního francouzského sochařství a především místní rezbářské tradice. Kromě oblasti jižního Německa nesmíme v tomto období opomenout ani na sídelní města falckých kurfiřtů, kde Adam Ferdinand Dietz dává v zahradní plastice naposledy vyznít monumentální barokní formě. Generace sochařů nastupující v době po polovině 18. století svým dílem již leží na pomezí mezi barokem a klasicismem. Nejvýraznější osobností, v jejímž díle můžeme tuto postupnou proměnu sledovat, je rakouský sochař, Frans Xaver Messerschmidt (1736-1783). Dějiny evropského barokního sochařství se uzavírají v době okolo roku 1780. Kompoziční i modelační řešení, kterými toto období dějiny evropského sochařství obohatily se stala trvalým dědictvím evropské kultury a jedním z hlavních inspiračních zdrojů následujících generací sochařů.

Literatura:

- Anton Erich Brinckmann, Kunst des Barocks und Rokoko, Berlin-Neubabelsberg b. r.
Erich Hubala, Die Kunst des 17. Jahrhunderts, Berlin 1970
Dana Chudomelková a kol., Juraj Rafael Donner a jeho okruh na Slovensku, Bratislava 1954
Heinrich Keller, Die Kunst des 18. Jahrhunderts, Berlin 1971
Kol., Franz Xaver Messerschmidt, (1736-1783), Österreichische galerie Wien, Wien 2003
Norbert Lieb, J. M. Fischer, Baumeister und Raumschöpfer in späten Barock Süddeutschlands, Regensburg 1982
Helmut Lorenz, Geschichte der Bildenden Kunst in Österreich, 4. díl, Barock, München, London, New York 1999
Propyläen Kunstgeschichte, Harald Keller, Die Kunst des 18. Jahrhunderts, Berlin 1990
Rudolf Wittkower, Gian Lorenzo Bernini, The Sculptor of the roman Baroque, London 1955
Johann Worath (1609-1680), Bildhauer zwischen Renaissance und Barock, Stiftes Schlägl, Schlägl
Rudolf Wittkower, Art and Architecture in Italy 1600-1750, 3rd revise edition, London 1973
1975

001 – Alessandro Vittoria, socha sv. Šebestiána, kostel San Francesco della Vigna, Benátky, mramor, 1561-63

002 – Alessandro Vittoria, socha sv. Šebestiána, kostel San Salvatore, Benátky, mramor, okolo 1600

003 – Camillo Mariani, socha sv. Kateřiny, kostel San Bernardo alle Terme, Řím, štuk, 1599- 1600

004 – Francesco Mocchi, sousoší Zvěstování, Museo dell'Opera del Duomo, Orvieto, mramor, 1605-1608

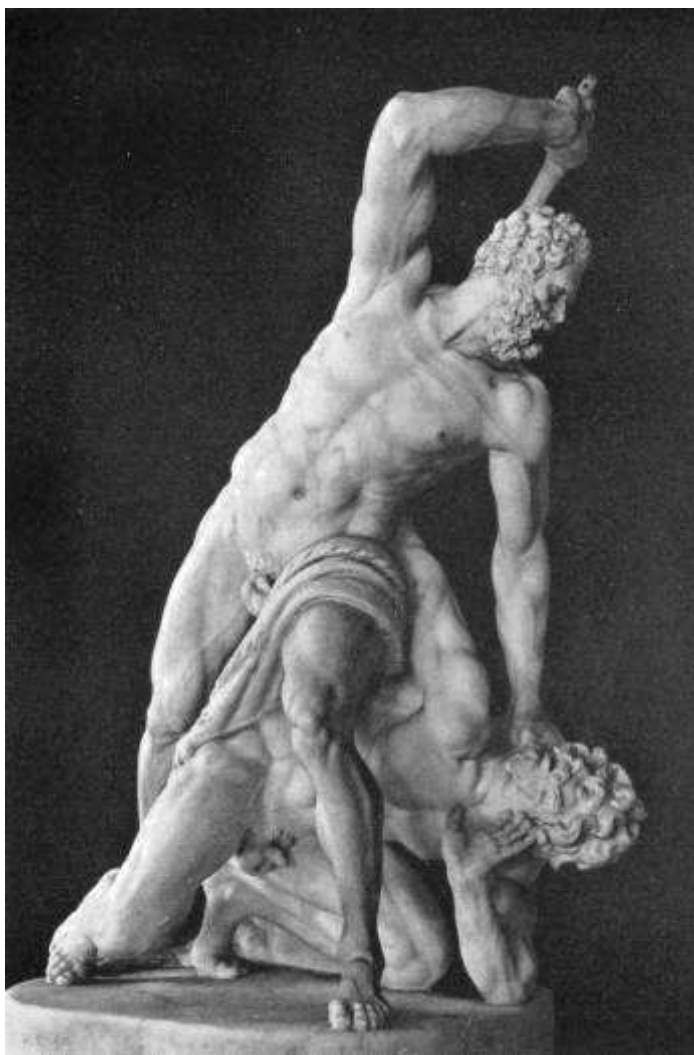
005 – Francesco Mocchi, jezdecký pomník Alessandra Farnese, Piazza Cavalli, Piacenza, bronz, 1620-25

006 – Francesco Mocchi, socha sv. Veroniky, katedrála sv. Petra, Řím, mramor, 1640

007 – Stefano Maderno, sousoší Herkula s Kakem, Albertinum, Drážďany, mramor 1610

008 – Stefano Maderno, socha sv. Cecílie, kostel Santa Cecilia in Trastevere, Řím, mramor, 1600

009 – Pietro Bernini, socha sv. Jana Křtitele, kostel San Andrea della Valle, kaple Barberini, Řím, mramor, 1615

010 – Pietro Bernini, reliéf s výjevem Nanebevzetí Panny Marie, křtící kaple v kostele Santa Maria Maggiore, Řím, mramor, 1610

011 – Gian Lorenzo Bernini, sousoší Koza Amalthea s malým Diem a satyrem, Galleria Borghese, Řím, mramor, 1611-1612

012 – Gian Lorenzo Bernini, Anima Damnata, Pallazzo Spagna, Řím, mramor, 1620

013 – Gian Lorenzo Bernini, sousoší Aeneus, Anchises a Ascanius, Galleria Borghese, Řím, mramor 1618

014 – Gian Lorenzo Bernini, sousoší Únos Proserpiny, Galleria Borghese, Řím, mramor, 1620

015 – Gian Lorenzo Bernini, sousoší Apollo a Dafné, Galleria Borghese, Řím, mramor, 1624 – celkový pohled

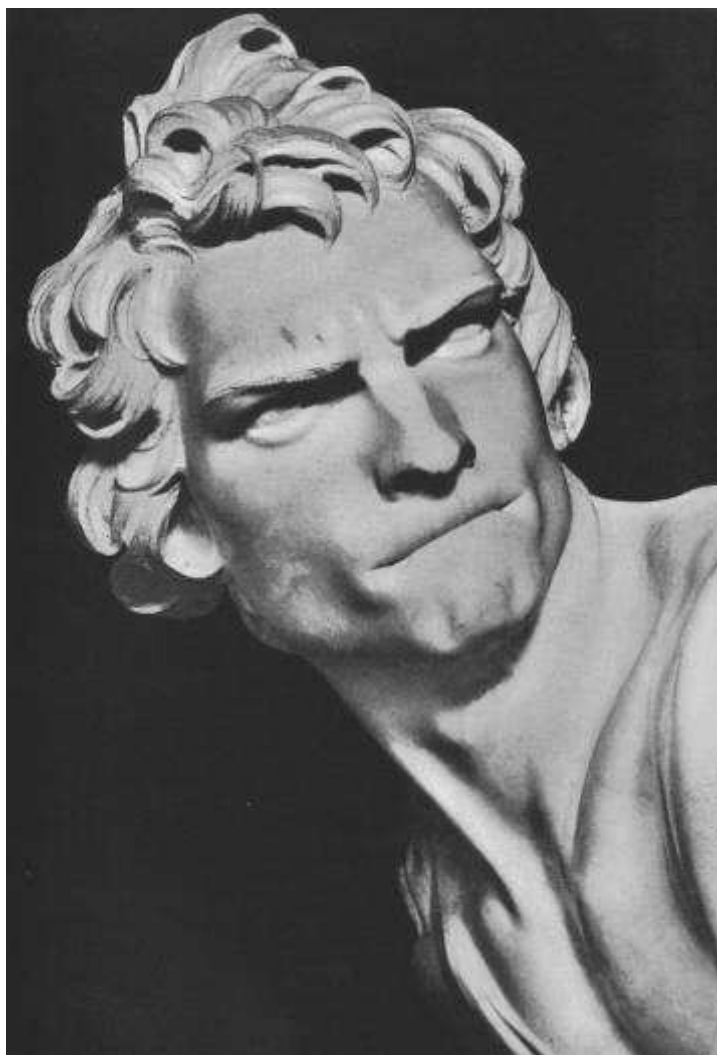
016 – Gian Lorenzo Bernini, sousoší Apollo a Dafné, Galleria Borghese, Řím, mramor, 1624 – detail tváře nymfy

017 – Gian Lorenzo Bernini, socha Davida, Galleria Borghese, Řím, mramor, 1622-24 – celkový pohled

018 – Gian Lorenzo Bernini, socha Davida, Galleria Borghese, Řím, mramor, 1622-24 – detail tváře Davida

019 – Gian Lorenzo Bernini, bysta papeže Pavla V., Galleria Borghese, Řím, mramor, 1618

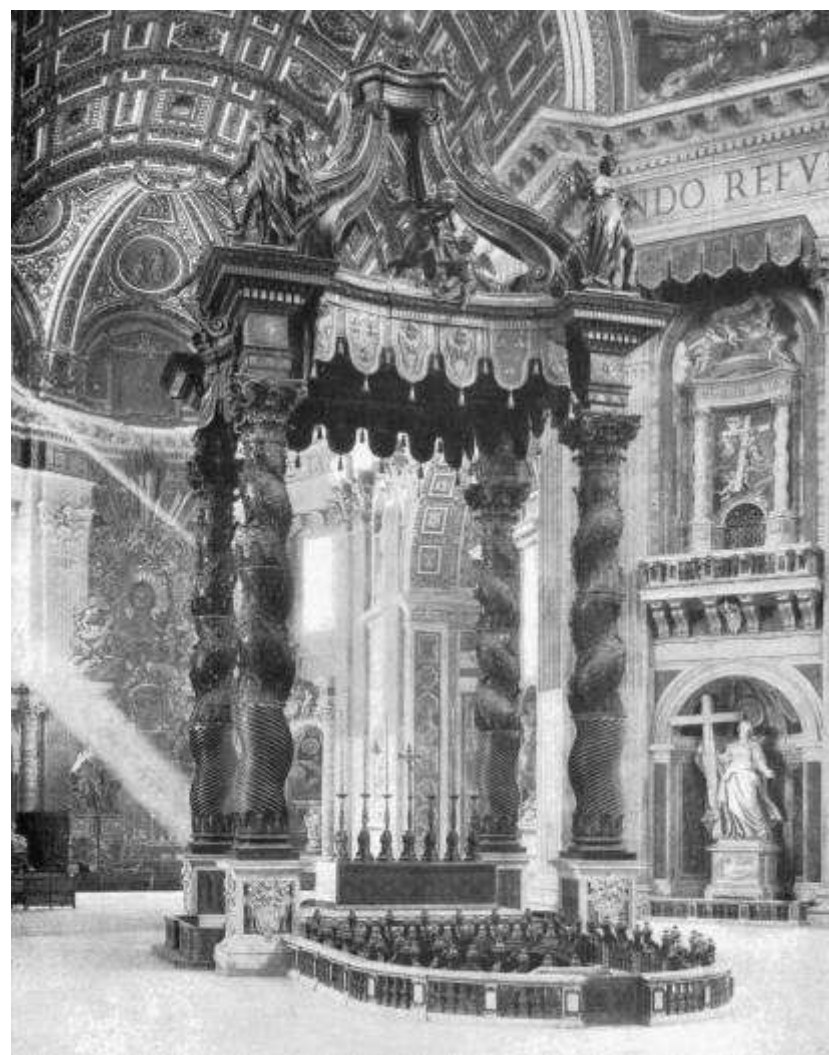
020 – Gian Lorenzo Bernini, náhrobek kardinála Pedra Montoy, kostel Santa Maria di Monserato, Řím, mramor, 1620

021 – Gian Lorenzo Bernini, socha sv. Bibiany, kostel sv. Bibiany, Řím, mramor, 1624-26

022 – Gian Lorenzo Bernini, baldachýn nad hrobem sv. Petra, katedrála sv. Petra, Řím, bronz, mramor, zlacení, 1624-33

023 – Gian Lorenzo Bernini, náhrobek papeže Urbana VIII., katedrála sv. Petra, Řím, mramor, bronz, 1628-1631 a 1639-47

024 – Gian Lorenzo Bernini, studie k soše papeže Urbana VIII. pro Kapitol, Ermitáž, Petrohrad, terakota, 1640

025 – Gian Lorenzo Bernini, socha sv. Longina, katedrála sv. Petra, Řím, mramor, 1629-1638

026 – Gian Lorenzo Bernini, bysta Thomase Bakera, Viktoria and Albert-Museum, Londýn, mramor, 1638

027 – Gian Lorenzo Bernini, bysta Constanzy Buonarelli, Museo Nazionale del Bargello, Florencie, mramor, 1636-37

028 – Gian Lorenzo Bernini, sousoší Vidění sv. Terezie z Ávily, kaple Cornaro v kostele Santa Maria della Vittoria, Řím, mramor, 1645-52 – celkový pohled

029 – Gian Lorenzo Bernini sousoší Vidění sv. Terezie z Ávily, kaple Cornaro v kostele Santa Maria della Vittoria, Řím, mramor, 1645-52 – detail anděla

030 – Gian Lorenzo Bernini, nedokončené sousoší Čas odkrývá Pravdu, Galleria Borghese, Řím, mramor, 1646-52

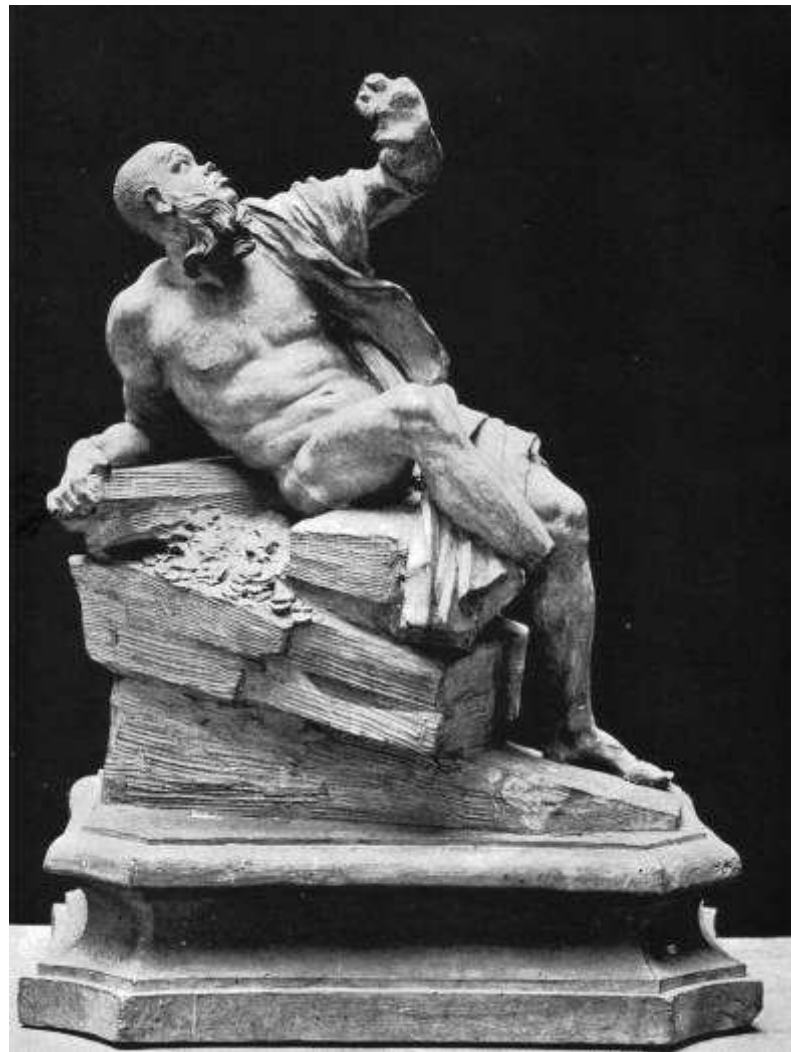
031 – Gian Lorenzo Bernini, fontána Čtyř řek, Piazza Navona, Řím, mramor, 1648-51 – detail se sochou Dunaje

032 – Gian Lorenzo Bernini, model sochy Nilu pro fontánu Čtyř řek na Piazza Navona, Řím, terakota, 1648

033 – Gian Lorenzo Bernini, model sochy Rio della Plata pro fontánu Čtyř řek na Piazza Navona, Řím, terakota, 1648

034 – Gian Lorenzo Bernini, bysta Františka I. d'Este, Museo Estense, Modena, mramor, 1650-52

035 – Gian Lorenzo Bernini, socha proroka Daniela, kaple Chigi v kostele Santa Maria del'Popolo, mramor 1655-57

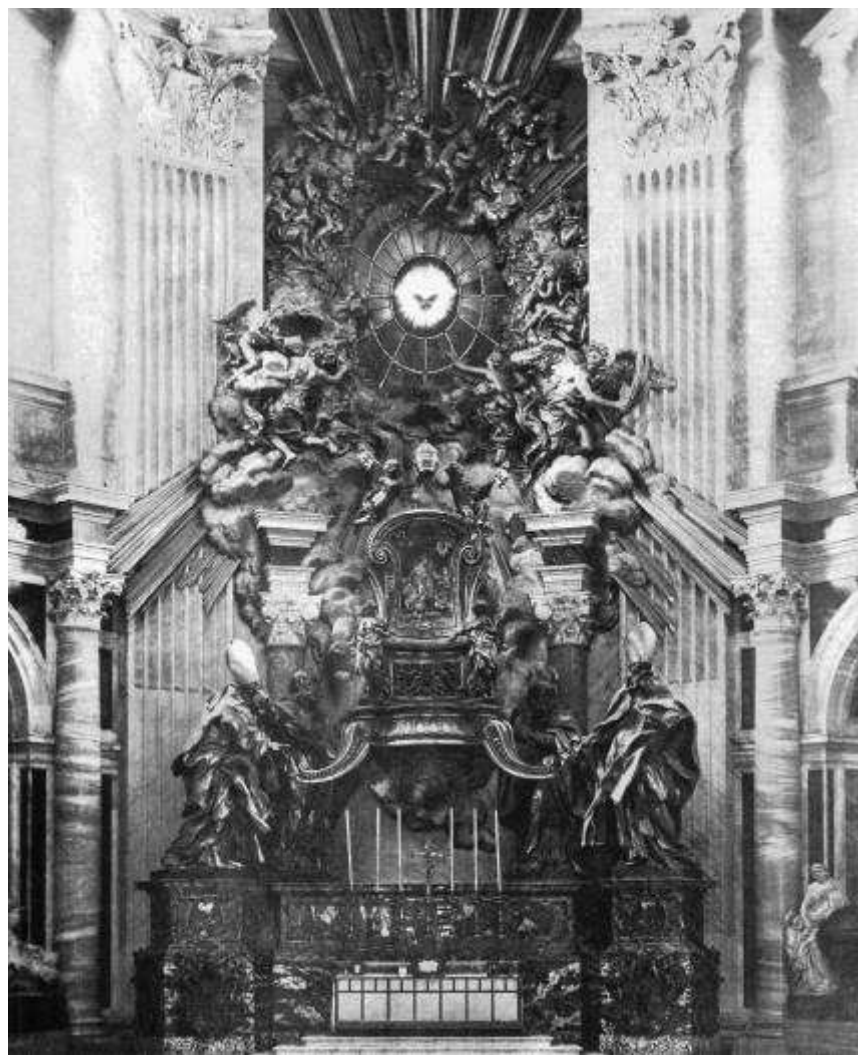
036 – Gian Lorenzo Bernini, socha proroka Habakuka, kaple Chigi v kostele Santa Maria del 'Popolo, mramor, 1655-57

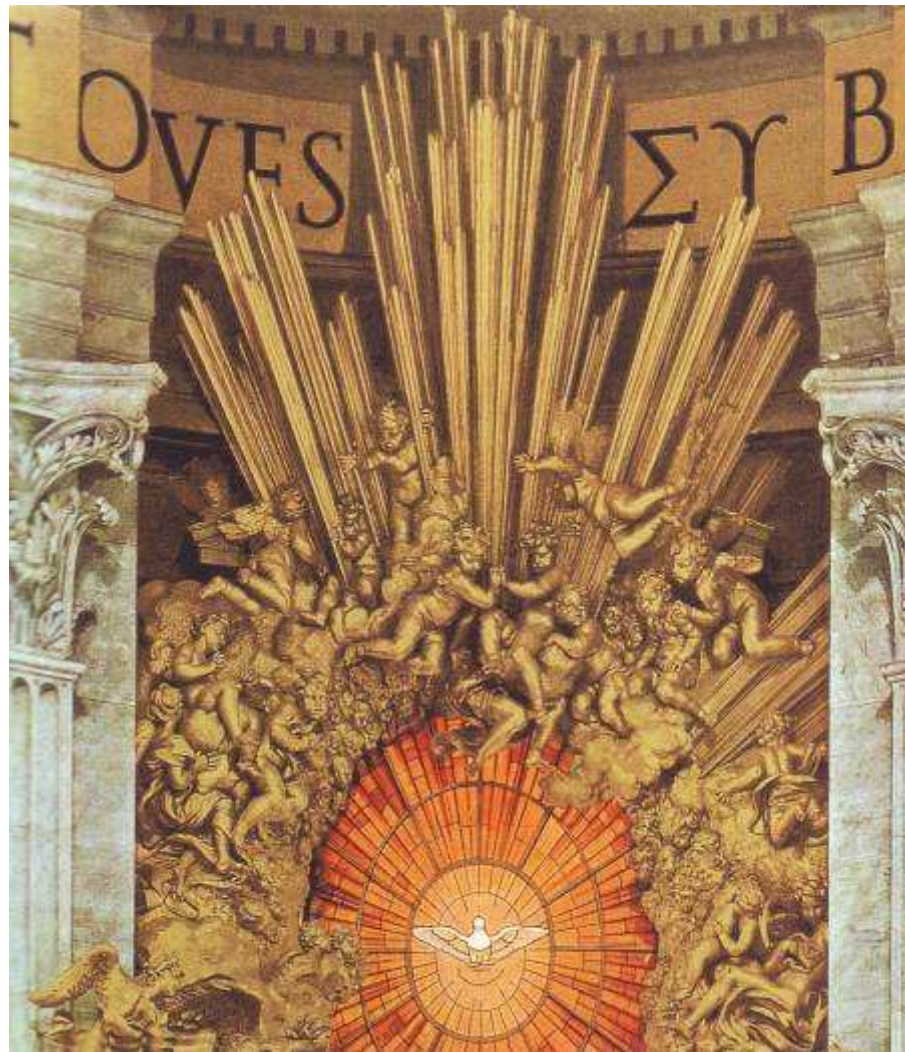
037 – Gian Lorenzo Bernini, socha sv. Máří Magdalény, kaple Chigi v katedrále, Siena, mramor, 1657

038 – Gian Lorenzo Bernini, katedra Petri, katedrála sv. Petra, Řím, mramor, bronz, štuk, zlacení, 1657-1666 – celkový pohled

039 – Gian Lorenzo Bernini, katedra Petri, katedrála sv. Petra, Řím, mramor, bronz, štuk, zlacení, 1657-1666 – detail reje andělů v nástavci

040 – Gian Lorenzo Bernini, studie anděla z trůnu katedri Petri, katedrála sv. Petra, Řím, keramická hlína, 1660

041 – Gian Lorenzo Bernini, katedra Petri, katedrála sv. Petra, Řím, mramor, bronz, štuk, zlacení, 1657-1666 – detail sochy sv. Ambrože

042 – Gian Lorenzo Bernini, bysta Ludvíka XIV., zámek Versailles, Paříž, mramor, 1665

043 – Gian Lorenzo Bernini, socha anděla s trnovou korunou a socha anděla s nápisovou páskou INRI, kostel San Andrea delle Fratte, Řím, mramor, 1668

044 – Gian Lorenzo Bernini, náhrobek papežského lékaře Gabriele Fonseca, kostel San Lorenzo in Lucina, Řím, mramor, 1668-1675

045 – Gian Lorenzo Bernini, Smrt blahoslavené Lodovicy Albertoni, kaple Altieri v kostele San Francesco à Ripa, Řím, mramor, 1671-74

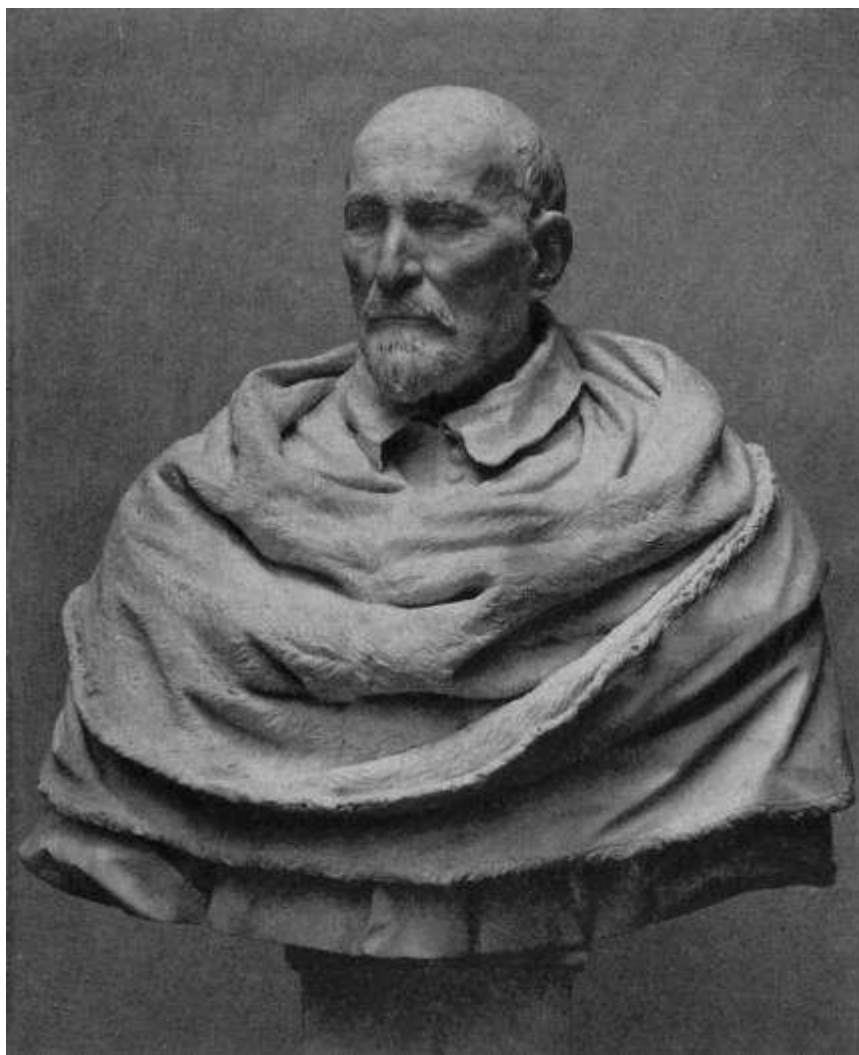
046 – Gian Lorenzo Bernini, náhrobek papeže Alexandra VII., katedrála sv. Petra, Řím, mramor, bronz, zlacení, 1673-74

047 – vlevo – Alessandro Algardi, socha sv. Máří Magdalény, kostel San Silvestro al Quirinale, Řím, mramor, 1628; vpravo, François Duquesnoy, socha sv. Zuzany, kostel Santa Susana, Řím, mramor, 1629-33

048 – vlevo Alessandro Algardi, bysta kardinála Laudivia Zacchiy, Staatliche Museen, Berlín, mramor, 1626; vpravo Alessandro Algardi, bysta Camilla Pamphili, Palazzo Doria, Řím, mramor, po 1644

049 – Alessandro Algardi, náhrobek papeže Lva XI., katedrála sv. Petra, Řím, mramor, 1634-44

050 – Alessandro Algardi, reliéf Vyhnání Atily papežem Lvem I. Velikým , oltář Lva Velikého v katedrále sv. Petra, Řím, mramor, 1646-53

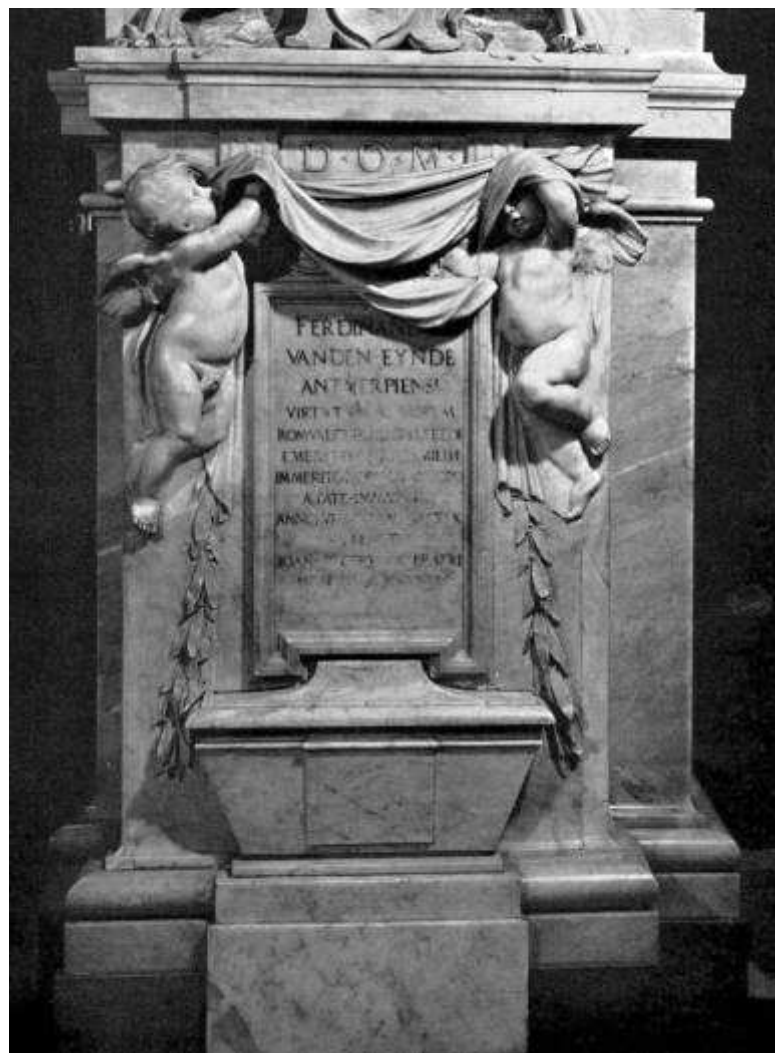
051 – Alessandro Algardi, sousoší Stětí sv. Pavla, kostel San Paolo, Bologna, mramor, 1641-47

052 – François Duquesnoy, socha sv. Ondřeje, katedrála sv. Petra, Řím, mramor, 1629-1640

053 – François Duquesnoy, náhrobek Ferdinanda van der Eynde, kostel Santa Maria dell'Anima, Řím, mramor, 1633-40

054 – Ercole Ferrata, reliéf s výjevem Kamenování sv. Emerenciány, kostel Santa Agnese na Piazza Navona, Řím, mramor, 1654

055 – Ercole Ferrata, socha sv. Anežky, kostel Santa Agnese na Piazza Navona, Řím, mramor, 1660

056 – Melchior Caffà, reliéf s výjevem Apoteózy sv. Kateřiny Sienské, kostel Santa Caterina da Siena à Monte Magnanapoli, Řím, mramor, 1667

057 – Melchior Caffà, model sousoší sv. Augustina udělujícího almužny pro kostel San Agostino v Římě, Museum, La Valleta, terakota, 1665-67 – dokončil Ercole Ferrata

058 – vlevo, Cosimo Fancelli, socha anděla s Veroničinou rouškou, Ponte San Angelo, Řím, mramor, 1668-69; vpravo, Antonio Raggi, socha anděla se sloupem, Ponte San Angelo, Řím, 1668-69

059 – vlevo, Antonio Raggi, reliéf s výjevem Smrti sv. Cecílie, kostel Santa Agnese na Piazza Navona, Řím, mramor, 1660-67 – detail pravé části výjevu; vpravo, Antonio Raggi, výzdoba interiéru, kostel Il Gesù, štuk, 1669-83

060 – Antonio Raggi, výzdoba klenby, kostel Il Gesù, štuk, 1674-79

061 – Domenico Guidi, reliéf s výjevem se sv. Rodinou, kostel Santa Agnese na Piazza Navona, Řím, mramor, 1660

062 – Pierre Legros ml., sousoší Víry vítězí nad Kacířstvím, oltář sv. Ignáce, kostel Il Gesù, Řím, mramor, 1690

063 – Pierre Legros ml., Pierre Étienne Monnot, náhrobek papeže Řehoře XV., kostel San Ignazio, Řím, mramor, 1697

064 – Pierre Legros ml., reliéf s výjevem sv. Ludvík ve slávě, oltář sv. Ludvíka Gonzagy, kostel San Ignazio, Řím, mramor, 1698-99

065 – Pierre Legros ml., socha umírajícího sv. Stanislava Kostky, kostel San Andrea al Quirinale, Řím, mramor, 1702-03

066 – kostel San Giovanni in Laterano, Řím, pohled do lodi kostela se souborem oltářů dvanácti apoštolů

067 – Camillo Rusconi, socha sv. Matouše, kostel San Giovanni in Laterano, Řím, mramor, 1713-15

068 – Camillo Rusconi, náhrobek papeže Řehoře XIII., katedrála sv. Petra, Řím, mramor, 1719-1725

069 – Filippo della Valle, socha Temperantie, kaple Corsini v kostele San Giovanni in Laterano, Řím, mramor, 1735

070 – Giovanni Battista Maini, náhrobek kardinála Neri Corsini, kaple Corsini v kostel San Giovanni in Laterano, Řím, mramor, 1732-35

071 – Nicola Salvi, Giovanni Battista Maini, Filippo della Valle, Pietro Bracci, fontána di Trevi, Palazzo Poli, Řím, 1732-51

072 – vlevo, Giovanni Battista Foggini, reliéf s výjevem Mše sv. Andrea Corsini, kostel Santa Maria del Carmine, Florencie, mramor, 1685-91; vpravo, Giuseppe Mazza, reliéf s výjevem sv. Dominik křtí, kostel San Giovanni e Paolo, Benátky, mramor, 1720

073 – vlevo, Antonio Corradini, socha Panenství, kostel Santa Maria del Carmine, Benátky, mramor, 1721; vpravo Giovanni Marchiori, socha Davida, kostel San Rocco, Benátky, mramor, 1743

074 – Francesco Queirolo, sousoší alegorie Odkrytí, kaple Sansevero de 'Sangri, Neapol, mramor, 1750

075 – Giacomo Serpota, socha Odvahy, Oratorio del Rosario, kostel San Domenico, Palermo, mramor, 1714-17

076 – nahoře Simon Guillain, socha Ludvíka XIII., Musée du Louvre, Paříž, bronz, 1647; dole Jean II. Warin, bysta kardinála Richelieu, Bibliothèque Mazarin, Paříž, bronz, 1640

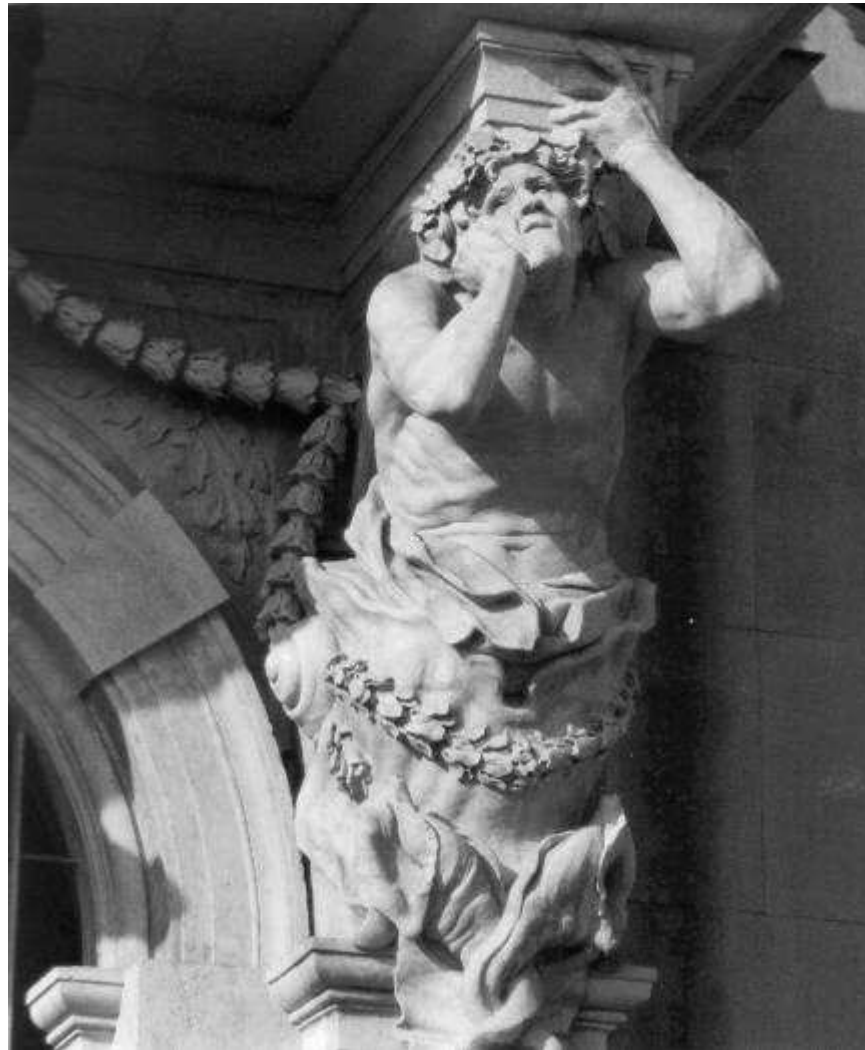
077 – Jacques Sarazin, alegorická socha Spravedlnosti, bronz, Musée Condé, Chantilly, bronz, 1648-56

078 – Jacques Sarazin, sochy karyatid pro Pavillon de l'Horloge, Louvre, Paříž, mramor, 1636

079 – Pierre Puget, pravá karyatida portálu radnice, Toulon, vápenec, 1659

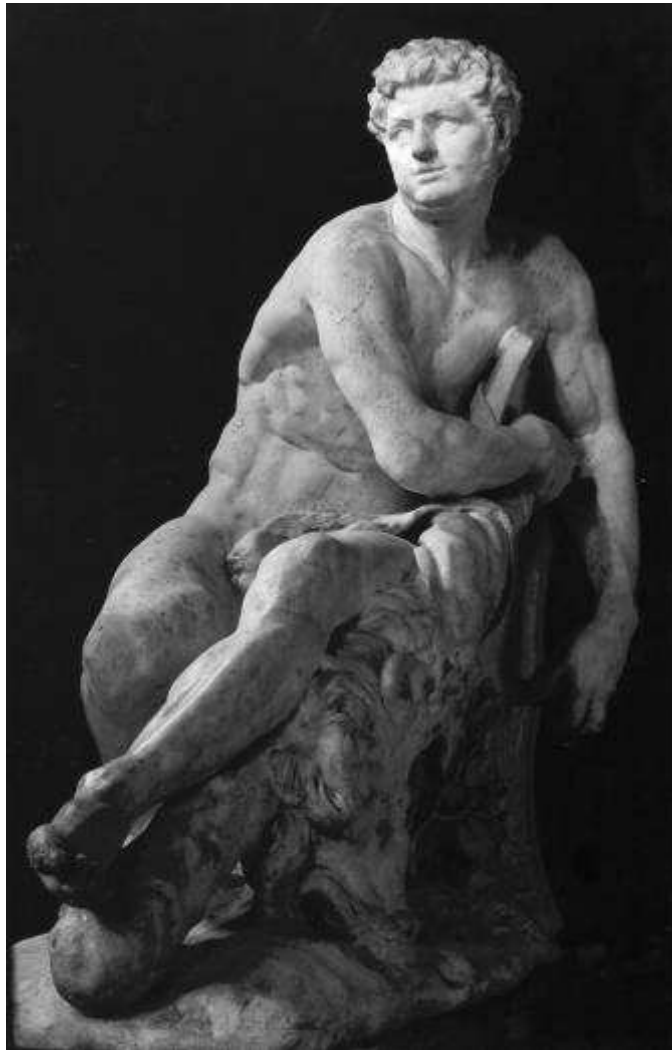
080 – Pierre Puget, bozzetto sochy sv. Alessandra Sauli pro kostel Santa Maria Assunta di Carignano v Janově, Musée Granet, Aix-en Provence, terakota, 1663

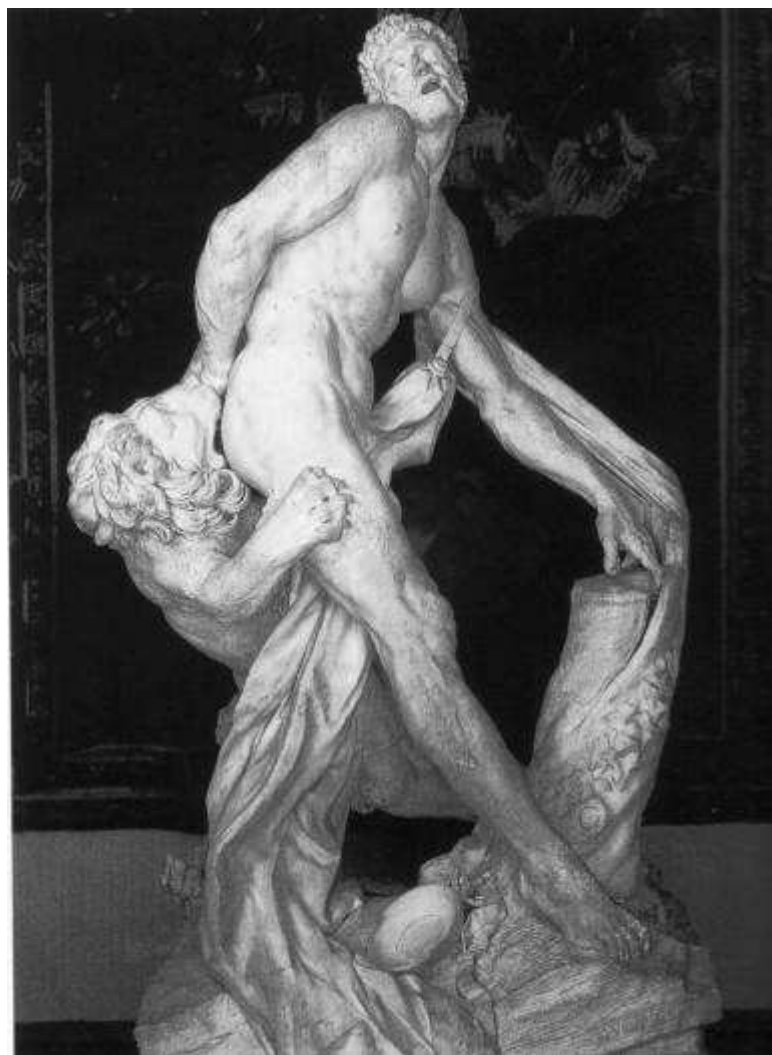
081 – Pierre Puget, sv. Šebestián, kostel Santa Maria Assunta di Carignano, Janov, mramor, 1663

082 – Pierre Puget, socha tzv. Herkula Galského, Musée du Louvre, Paříž, mramor, 1661-62

083 – Pierre Puget, socha Milóna z Krotónu, Musée du Louvre, Paříž, mramor, 1672-82

084 – Pierre Puget, reliéf s výjevem Setkání Alexandra Velikého s Diogenem, Musée du Louvre, Paříž, mramor, 1692

085 – François Girardon, sousoší Únos Proserpiny, zámecký park, Versailles, mramor, 1677-99

086 – François Girardon, náhrobek kardinála Richelieu, Chappelle de la Sorbonne, mramor, 1675-94

087 – François Girardon, Apollonova lázeň, zámecký park, Versailles, mramor, 1666-75

088 – Balthasar a Gaspard Marsyové, sousoší Sluneční oři, zámecký park, Versailles, mramor 1668-75

089 – Antoine Coysevox, bysta Ludvíka XIV., zámek Versailles, mramor, 1686

090 – Antoine Coysevox, reliéf s výjevem Ludvíka XIV. korunovaného Viktorií, Salle de la Guerre, zámek Versailles, mramor, 1681-83

091 – Antoine Coysevox, vévodkyně Marie Adelaide Savojská jako Diana lovkyně, mramor, Musée du Louvre, Paříž, mramor, 1710

092 – Antoine Coysevox, náhrobek kardinála Mazarína, Institut de France, Paříž, mramor, bronz, 1689-93

093 – Antoine Coysevox, bysta kardinála Mazarina, Musée du Louvre, Paříž, mramor, 1705

094 – Antoine Coysevox, socha Fámy, Champs Élysées, Paříž, (původně zámek Marly), mramor, 1699-1702

095 – Guillaume Coustou, Krotitel koní, Champs Élysées, Paříž, (původně zámek Marly), mramor, 1745

096 – Nicolas Coustou, sousoší Piety z náhrobku Ludvíka XIII., Notre Dame, Paříž, mramor, 1735

097 – Jean Baptiste Tuby, Apollonova fontána, zámecký park, Versailles, olovo, zlacení, 1668-1670

098 – Laviron, socha Ganyméda, zámecký park, Versailles, mramor, 1682

099 – René Michel-Ange Slodtz, náhrobek Languetta de Gergy, kostel Saint-Sulpice, Paříž, mramor, bronz, 1753

100 – Jean-Baptiste Pigalle, náhrobek Hernyho Clada d'Harcourt, Notre Dame, Paříž, mramor, 1774

101 – vlevo, Jean-Baptiste II. Lemoynes, bysta vévody de la Tour d'Auvergne, Liebighaus, Frankfurt nad Mohanem, mramor, 1765;
vpravo, Jean-Antoine Houdon, bysta mademoiselle de Servat, Liebighaus, Frankfurt nad Mohanem, mramor, 1777

102 – Jean-Antoine Houdon, Zima – Zkřehlá dívka, Musée Fabre, Montpellier, mramor, 1783

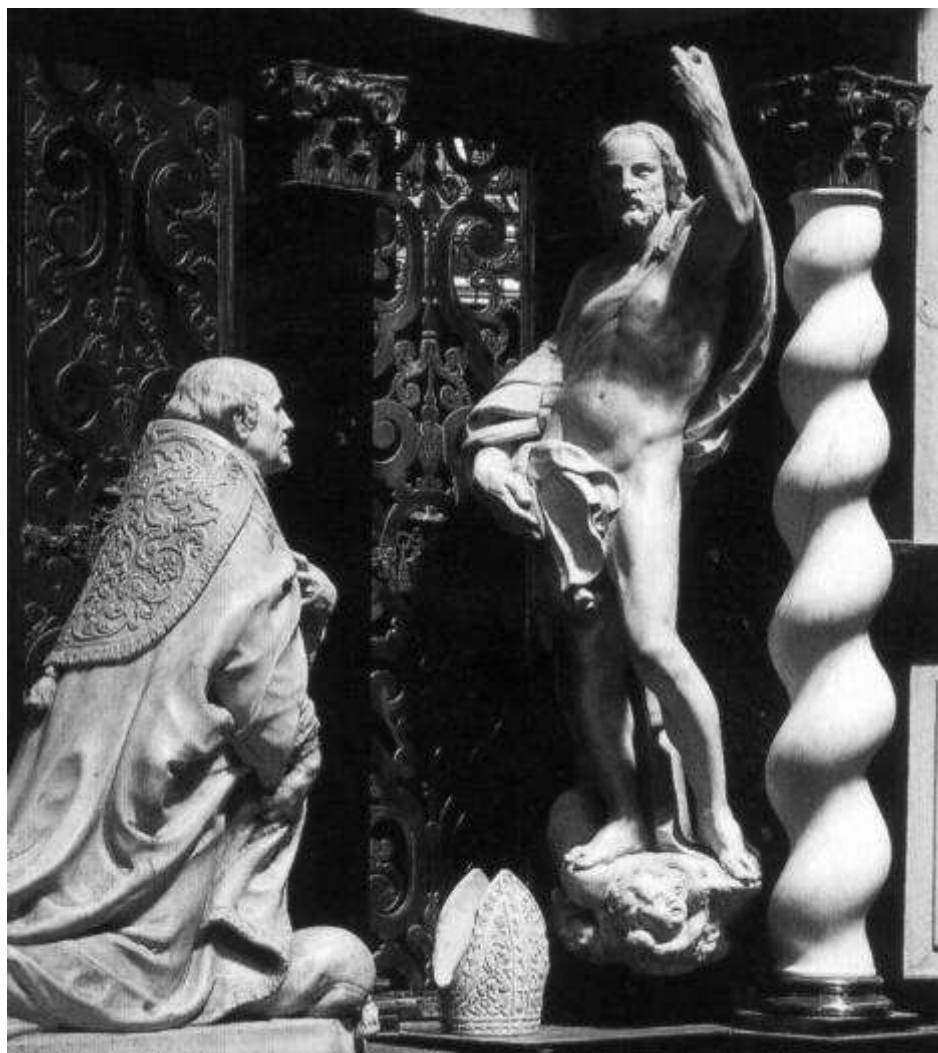
103 – Jean-Baptiste Pigalle, socha Merkura zavazujícího si okřídlené opánky, Musée du Louvre, Paříž, olovo, 1753

104 – Artus Quelinus st., bysta Antona van der Graeffa, Rijksmuseum, Amsterdam, mramor, 1661

105 – Lukas Fayd'herbe, náhrobek arcibiskupa Andrease Cruesena, katedrála v Mecheln, mramor, 1666 – celkový pohled

106 – Lukas Fayd'herbe, náhrobek arcibiskupa Andrease Cruesena, katedrála v Mecheln, mramor, 1666 – detail postavy arcibiskupa

107 – Artus Quellinus ml., socha Boha Otce, katedrála v Antverpách, mramor, 1676

108 – Henrik Frans Verbrugen – sousoší Vyhnání z ráje, kazatelna v kostele Saints-Michel et Gudule, Brusel, dubové dřevo, zlacení, 1695-99

109 – Hubert Gerhard, socha Archanděla Michaela, kostel sv. Michaela, Mnichov, bronz, 1588

110 – Hubert Gerhard, Augustova fontána, Augsburg, bronz, 1589-94 – detail

111 – Hans Krumper, socha Madony, tzv. Patrona Bavariae, průčelí Rezidence, Mnichov, bronz 1615

112 – Adriaen de Vries, socha Bolestného Krista, Fürstliche Sammlung Liechtenstein, Vaduz, bronz, 1607

113 – Hans Reichle, socha Archanděla Michaela, průčelí zbrojnice, Augsburg, bronz, 1603-06

114 – Hans Reichle, socha truchlící Panny Marie, skupina Ukřižování, kostel sv. Ulricha a Afry, Augsburg, bronz, 1605

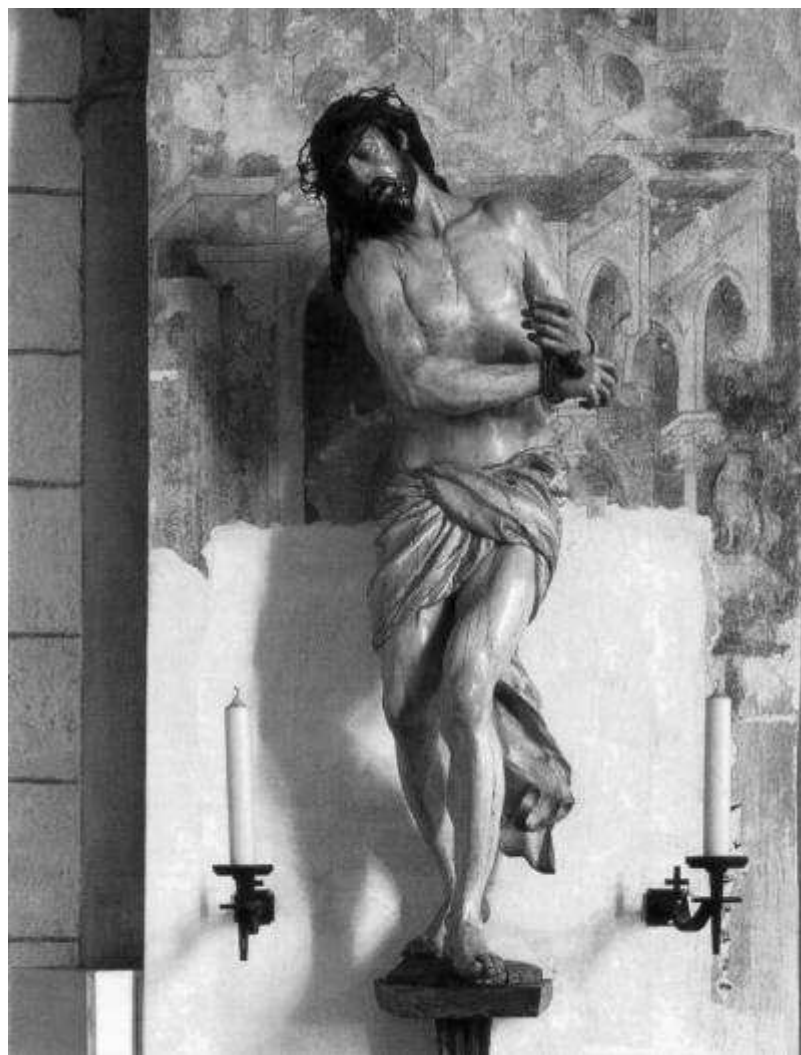
115 – Salcburský mistr (Hans Walburger?), oltář Korunování Panny Marie, klášterní kostel v Mondsee, dřevo, zlacení, 1626

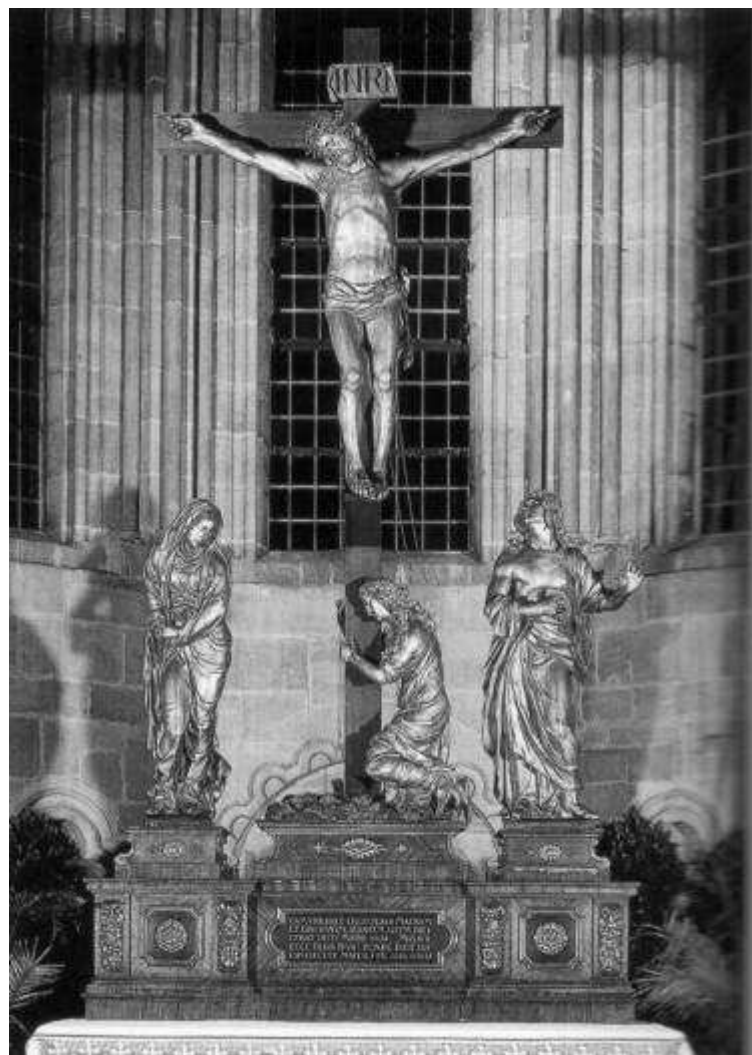
116 – Georg Petel, socha sv. Máří Magdalény pod křížem ze skupiny Ukřižování, Niedermünster, Řezno, bronz, 1625

117 – Georg Petel, socha Ecce Homo, katedrála v Augsburgu, lipové dřevo, polychromie, 1630-31

118 – Justus Glesker, sousoší Ukřižování, dóm v Bambergu, dřevo, zlacení, 1648-49 – celek

119 – Justus Glesker, sousoší Ukřižování, dóm v Bambergu, dřevo, zlacení, 1648-49 – detail truchlící Panny Marie

120 – Martin Zürn, sochy sv. Floriána a sv. Šebestiána, Staatliche Museen, Berlín, dřevo, polychromie, 1638-39

121 – Thomas Schwanthaler, dvojitý oltář, St. Wolfgang am Abersee, dřevo, polychromie, zlacení, 1675-1676

122 – Thomas Schwanthaler, sousoší Krista na Hoře Olivetské, farní kostel, Ried, dřevo, polychromie, 1680

123 – Meinrad Guggenbichler, socha sv. Šebestiána, Museum Mondsee, dřevo, polychromie, okolo 1682

124 – Meinrad Guggenbichler, socha sv. Rocha, Museum Mondsee, dřevo, polychromie, okolo 1682

125 – Michael Zürn ml., socha anděla, klášterní kostel, Kremsmünster, dřevo, polychromie, 1682

126 – Michael Bernard Mandl, socha anděla, hradní kaple, Tittmoning, mramor, 1694

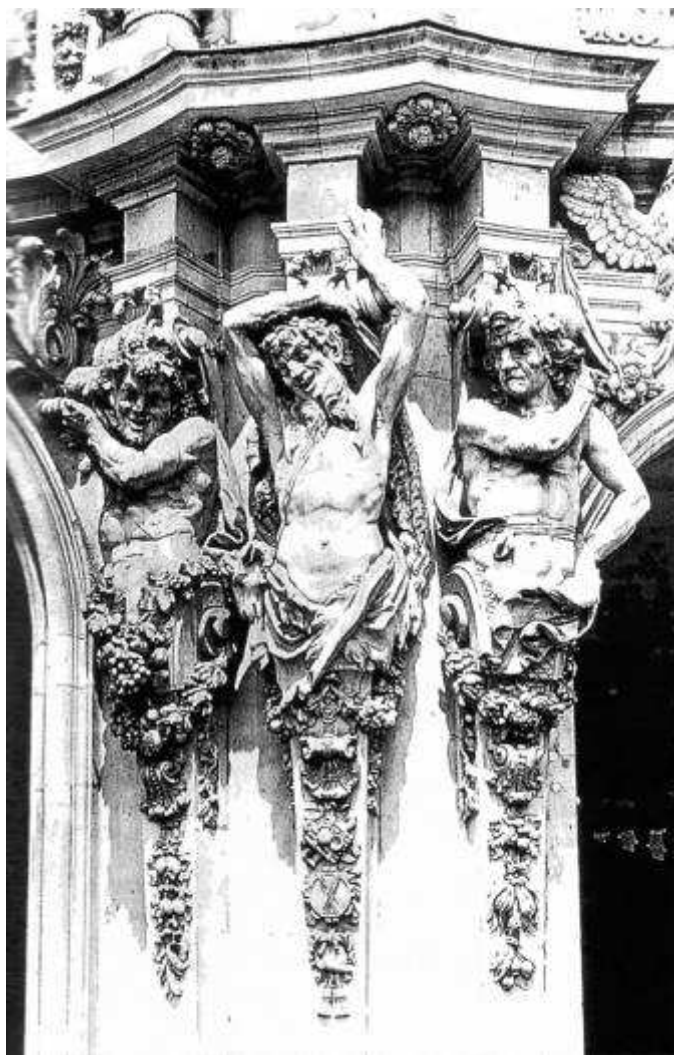
127 – Andreas Faistenberger, socha Immaculaty, farní kostel, Roding, dřevo, polychromie, 1698

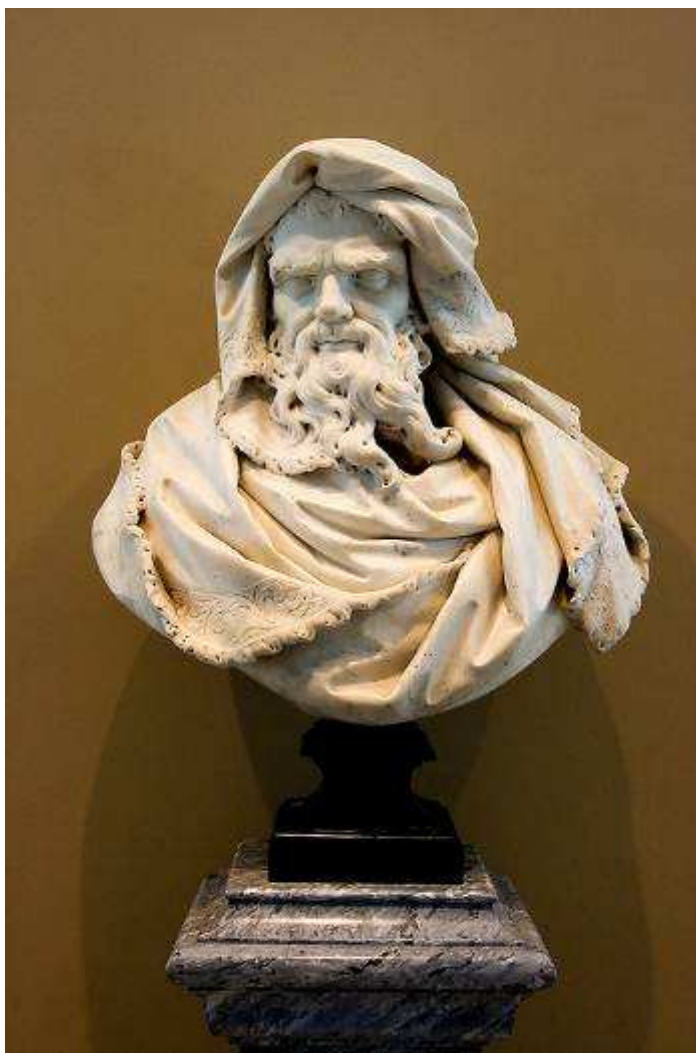
128 – Ehrgott Bernard Bendl, socha sv. Jana Evangelisty, Germanisches Nationalmuseum, Norimberk, dřevo, polychromie, 1697

129 – Balthasar Permoser, karyatidy na Wallpavillonu, Zwinger, Drážďany, pískovec, 1714-18

130 – Paul Hermann, bysta alegorie Zimy, Staatliche Kunstmuseum, Drážďany, mramor, 1715

131 – Balthasar Permoser, sousoší Apoteóza Evžena Savojského, Österreichische Galerie, Vídeň, mramor, 1718-21

132 – Balthasar Permoser, socha sv. Augustina, farní kostel Bautzen, dřevo, polychromie, 1720

133 – Andreas Schlütter, Smrt drží andílka, náhrobek Davida Mänliha, kostel sv. Mikuláše, Berlín, pískovec, 1700 – detail

134 – Andreas Schlütter, jezdecká socha kurfiřta Friedricha Wilhelma I. braniborského, zámek Charlottenburg, Berlín, bronz, 1689-1703

135 – Mathias Rauchmiller, náhrobek Karla Metternicha, Liebfrauenkirche, Trevír, mramor, 1675

136 – Paul Strudel, sousoší Víry vítězí nad Morem a klečící císař Leopold I. s andílkem, sloup Nejsvětější Trojice am Graben, Vídeň, mramor, 1692 – detail dolní části

137 – Paul Strudel, model výzdoby náhrobního oltáře se skupinou Piety doprovázené dvěma Mariemi v Kapuzinenkirche, Vídeň, dřevo, polychromie, 1711

138 - Paul Strudel, detail truchlící Marie ze skupiny Piety v Kapuzinenkirche, Vídeň, mramor, 1711-17

139 – Mathias Steinl, socha Immaculaty, Liebighaus, Frankfurt nad Mohanem, dřevo, zlacení, 1688

140 – Giovanni Giuliani, sousoší Krista s Máří Magdalénou, Stiftmuseum, Heiligenkreuz, terakota, 1705

141 – Giovanni Giuliani, bozzetto sochy Meleagra, Stiftmuseum, Heiligenkreuz, terakota, okolo 1700

142 – Giovanni Giuliani, model alegorické sochy Evropy, atika Liechtensteinského paláce v Rossau, pískovec, 1709

143 – Giovanni Giuliani, bozzetto sochy sv. Bernarda z Clairvaux, Stiftmuseum, Heiligenkreuz, terakota, 1738

144 – Lorenzo Mattielli, socha Staré ženy s prasetem, zahrada Schwarzenberského paláce, Vídeň, mramor, 1712-38

145 – Lorenzo Mattielli, socha proroka Daniela, dřevo, polychromie,

146 – Georg Raphael Donner, sochařská výzdoba monumentálního schodiště, zámek Mirabel u Salcburku, mramor, 1725

147 – Georg Raphael Donner, kašna na Mehlmarktu, Österreichische Galerie, Vídeň, slitina olova a cínu, 1737-39 – celkový pohled

148 – Georg Raphael Donner, kašna na Mehlmarktu, Österreichische Galerie, Vídeň, slitina olova a cínu, 1737-39 - detaily

149 – Georg Raphael Donner, sousoší Piety, dóm v Gurku, olovo, 1740-41

150 – Johann Paul Egell, zadní stěna oltáře Dolního kostela, Mannheim, dřevo, 1745

151 – Johann Paul Egell, reliéf s výjevem Oplakávání Krista, Liebighaus, Frankfurt nad Mohanem, dřevo, 1740-50

152 – Egid Quirin Asam, sousoší Nanebevzetí Panny Marie z hlavního oltáře, klášterní kostel Panny Marie, Rohr, štuk, polychromie, 1723

153 - Egid Quirin Asam, výzdoba hlavního oltáře, klášterní kostel sv. Jiří, Weltenburg, štuk, zlacení, stříbření, 1721

154 – Egid Quirin Asam, výzdoba průčelí vlastního domu Asamů, Mnichov, štuk, 1733

155 – Johann Baptist Straub, sochy sv. Jáchyma a sv. Anny, kostel sv. Michala, Mníchov, 1742

156 – Franz Ignaz Günther, sousoší Zvěstování Panny Marie, kolegiální kostel ve Weyarn, dřevo, polychromie, 1764

157 – Franz Ignaz Günther, sousoší Piety, kolegiátní kostel ve Weyarn, dřevo, polychromie, 1764

158 – Franz Ignaz Günther, socha císařovny Kunhuty, opatský kostel, Rott am Inn, dřevo, polychromie, 1762

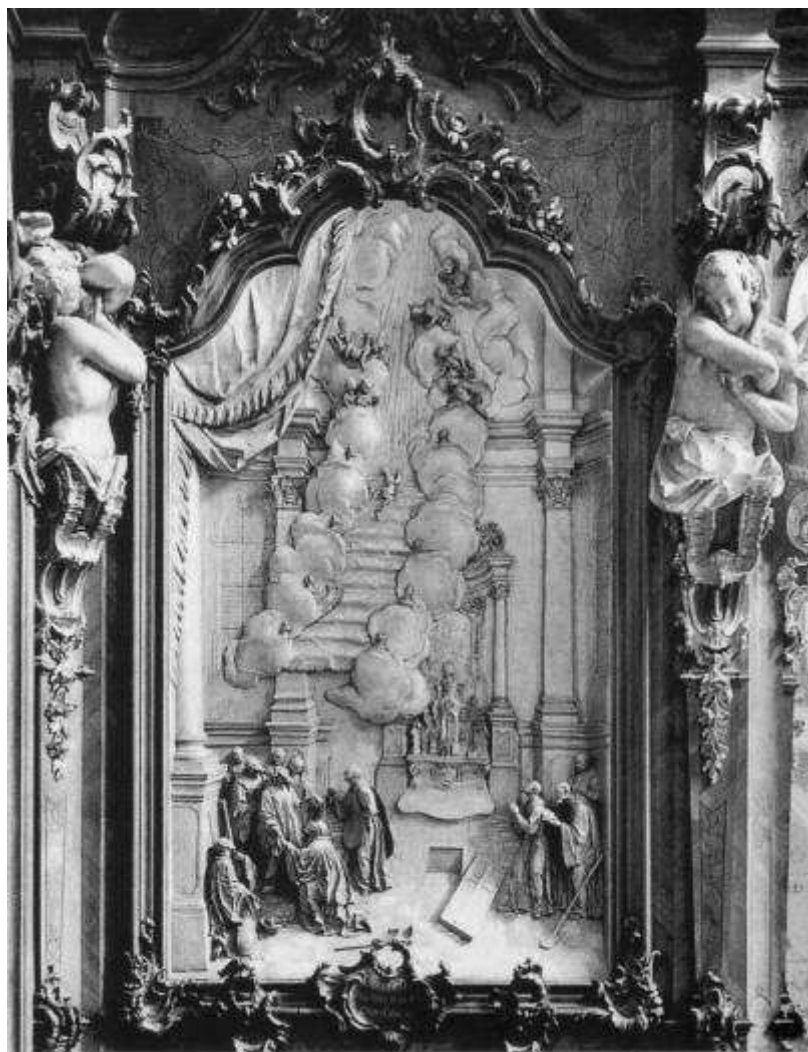
159 – Franz Ignaz Günther, socha Bellony, Mnichov, dřevo, 1772

160 – vlevo, Johann Joseph Christian, socha proroka Ezechiela, klášterní kostel, Zwiefalten, štuk, 1752-56, uprostřed, Joseph Anton Feuchtmayer, socha sv. Jáchyma, poutní kostel, Birnau, štuk, 1749, vpravo, Johann Baptist Straub, socha sv. Barbory, klášterní kostel v Ettalu, dřevo, polychromie, zlacení, 1762

161 – Johann Joseph Christian, reliéf s výjevem Smrt sv. Benedikta, chórové lavice, klášterní kostel v Ottobeuren, dřevo, 1755-66

162 – Joseph Thaddäus Stammel, Peklo a Smrt ze souboru Čtyř posledních věcí člověka, klášterní knihovna, Admont, dřevo, pobronzování, 1760

163 – Adam Ferdinand Dietz, Parnas, zámecký park, Veitshöchheim u Würzburku, pískovec, 1766

Barokní malířství v Evropě

Prof. PhDr. Ing. Jan Royt, PhD.

Literatura:

Burckhardt Jacob: Der Cicerone. Stuttgart 1986 (přetisk)

Wölfflin Heinrich: Renaissance und Barock. Eine Untersuchung über Wesen und Entstehung des Barockstils in Italien. Basel 1888

Riegl Alois: Die Entstehung der Barockkunst in Rom. Wien 1908

Voss Hermann: Die Malerei des Barock in Rom. München 1925

Huizinga Johann: Holländische Kultur siebzehnten Jahrhunderts – Ihre sozialen Grundlage und nationale Eigenart. Jena 1933

Chastell André: Die Kunst Italiens. München 1961

Hager Werner: Barock. Skulptur und Malerei. Baden-Baden 1969

Huyghe René: Umění a lidství Larousse. Umění renesance a baroku. Praha 1970

Hubala Erich: Die Kunst des 17. Jahrhunderts. Propyläen Kunstgeschichte, díl 9.. Berlin 1972

Kitson Michael: Barok a rokoko. Praha 1972

Wittkover Rudolf: Art and Architecture in Italien 1600-1750. Harmondsworth 1980

Fuchs Rudi: Dutch Painting. London 1984

Toma Rolf (red.): Baroko. Architektura-Plastika-Malířství. Praha 1999

Osnova přednášky

A. Malířství v Itálii

Barokní životopisci: Giovanni Baglione: Le vite de' pittori , scultori, architetti...1572-1642. Roma 1642; Battista Passeri:

Le vite de' pittori , scultori, architetti...1641-1673. Řím 1772; Pietro Bellori: Le vite de' pittori , scultori, architetti moderni. Řím 1672; Filippo Baldinuc: Notizie de' professori del disegno da Cimabue in qua. Florencie 1681-1728.

Řím, papežové: Pavel V Borghese (1605-1621); Urban VIII. (1623-1644); Inocenc X. (1644-1655); Alexandr VII (1655-1667)

Nové řády- jezuité, oratoriáni, theatini-potřeba reprezentace

Řím-1593-Accademia di San Luca

1. První polovina 17. století

Radikální proud: Caravaggio, Ribera

Klasicizující proud : Annibale Carracci, Guido Reni, Domenico Zampieri-zvz. Domenichino, Claude Lorraine, Nicolas Poussin, Andrea Sacchi

Iluzivní malba – Pietro Cortona

Bamboccianti – umělci z Nizozemí a z Flander v Římě– Pieter van Laer

Umění v Neapoli (Neapolské království Habsburků 1516-1700) , místokrálové, životopisec Bernardo De Dominicini: Le vite de' pittori, scultori architetti napoletani. Neapol 1742-1743

Caravaggio, Giovanni Lanfranco, Artemisia Gentischi, Salvator Rosa, Jusepe Ribera

2. Druhá polovina 17. století

Carlo Maratta, Fra Andrea Pozzo

3. 18. století – benátský luminismus – Tiepolo

Caravaggio, Chlapec s ovocem, 1594

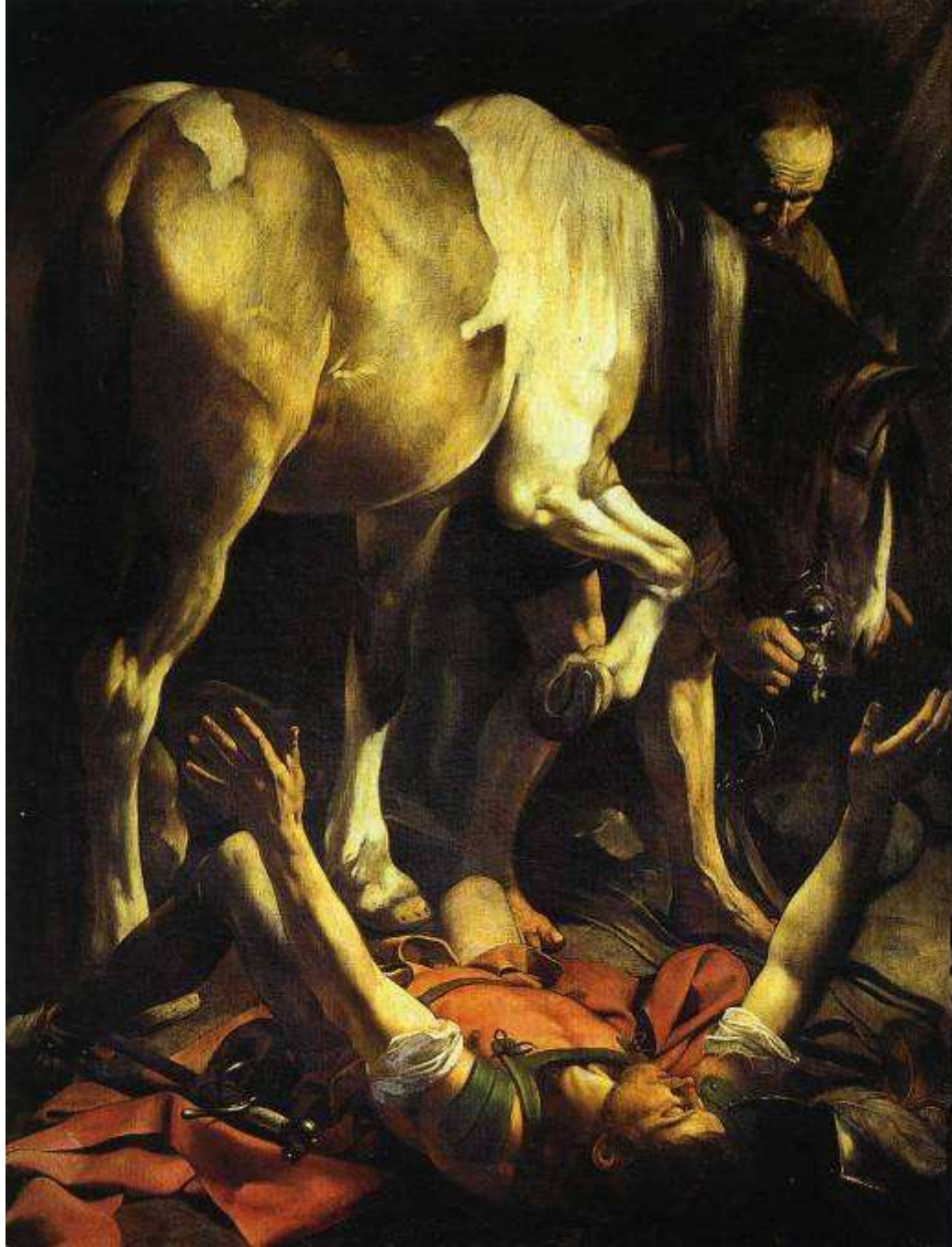
Caravaggio, Madonna dei Palafrenieri, 1605,

Caravaggio, Vyvolení sv. Matouše, 1600

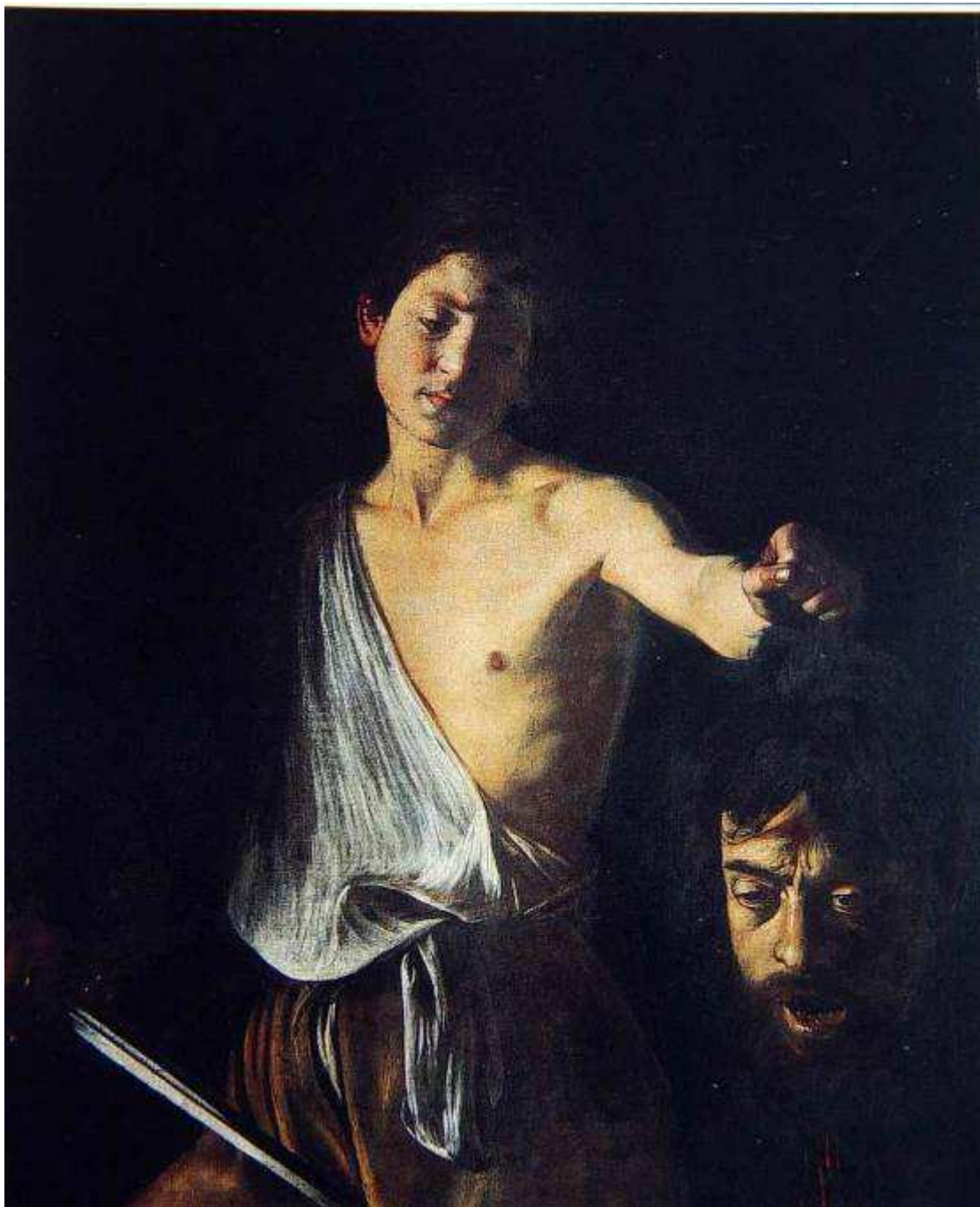
Caravaggio, Martyrium sv. Matouše, 1600

Carravagio, Obrácení sv. Pavla, 1601

Carravagio, Umučení sv. Petra, 1601

Carravagio, David s hlavou Golíáše, 1609-1610

Carravagio, Hlava Medusy, 1596-1597

Caravaggio, Růžencová Madona, 1607

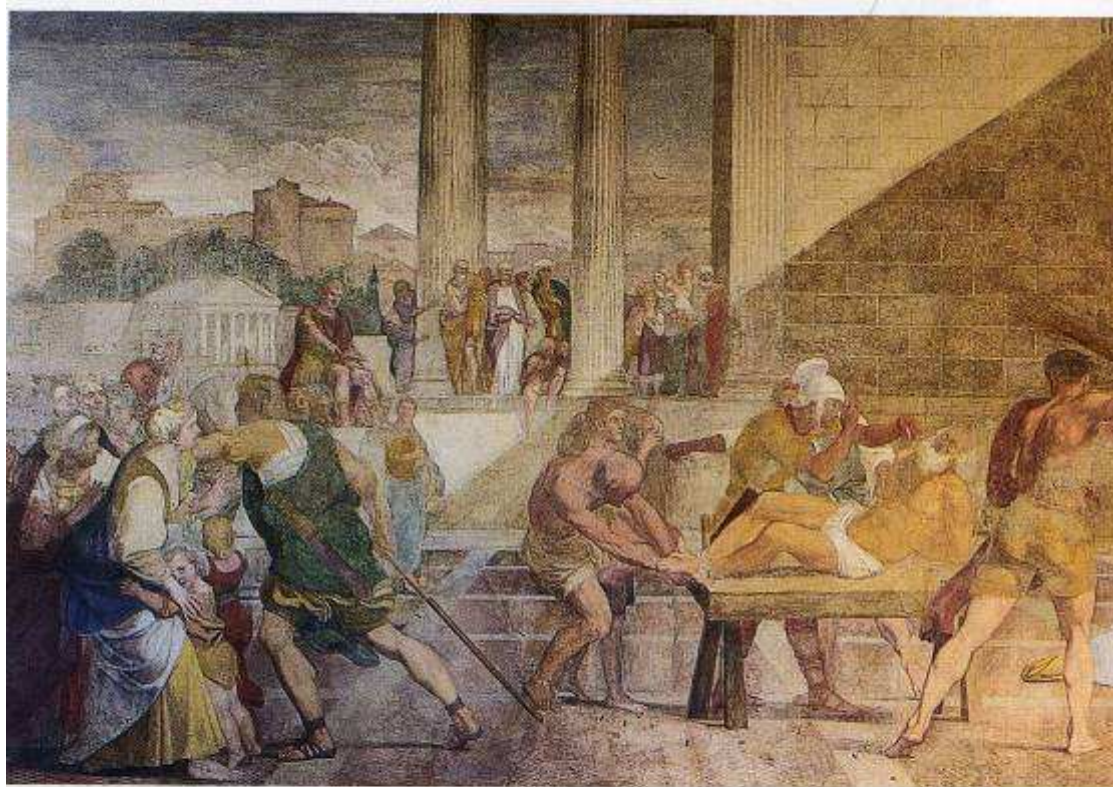
Caravaggio, Judit, Palazzo Barberini, 1598-99, 1603

Artemisia Gentileschi, Júdit a Holofernés, kol. 1630

Annibale Carracci, Nástropní freska v Palazzo Farnese, asi 1600

Guido Reni, Umučení sv. Ondřeje, 1609

Guido Reni, Vraždění neviňátek, 1611

Guercino, Aurora, 1621-1623

Domenichino, Dianina družina při stříbě na ptáky, 1617

Andrea Sacchi, Vidění sv. Romualda, asi 1631

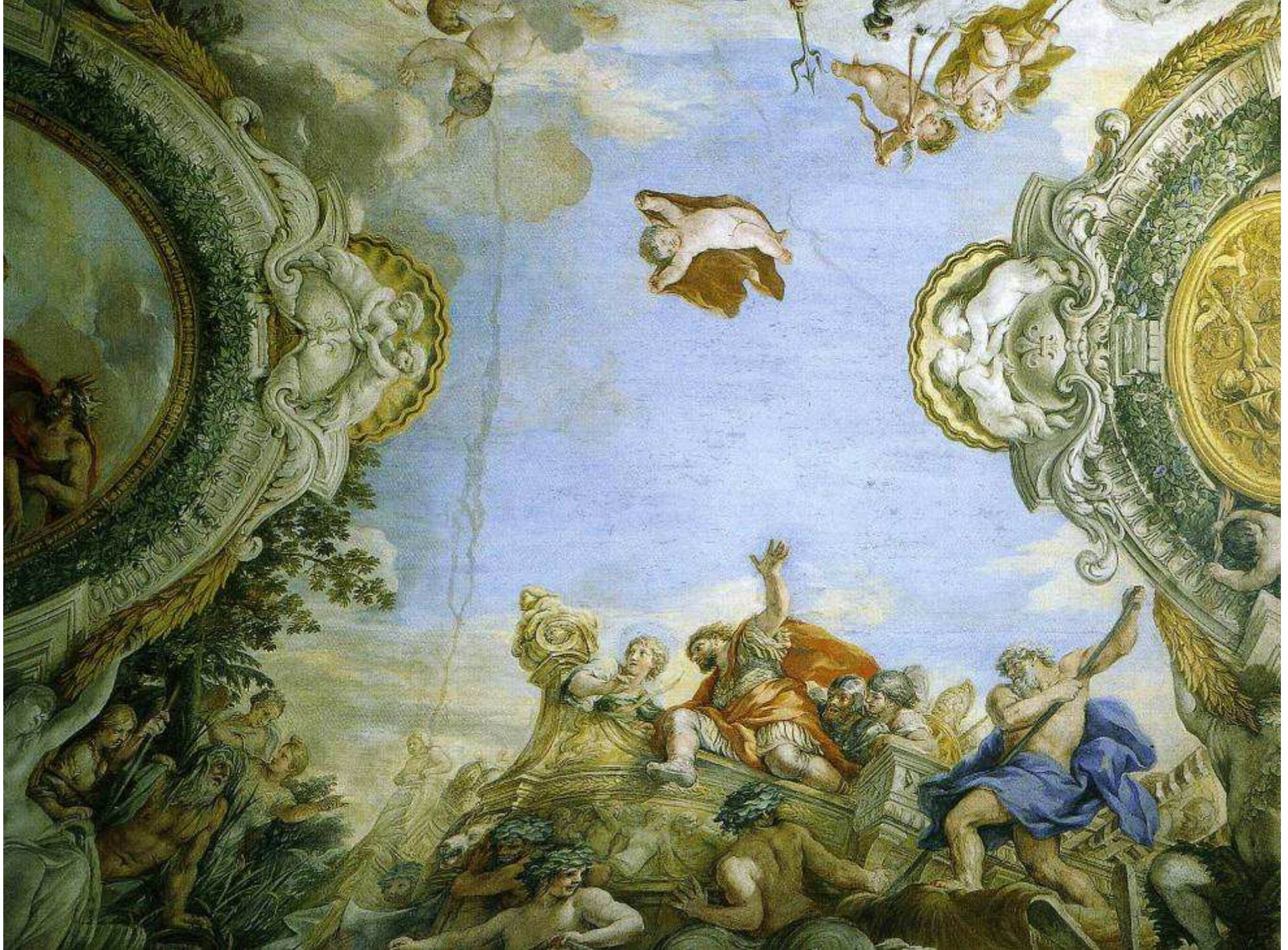
Pietro Cortona, Únos Sabineek, asi 1629

Pieter van Laer, Flagelanti, kolem 1615

Řím, Galleria Pamphili, Pallazzo Pamphili, 1655

Pietro da Cortona, Přistání Trojanů v ústí Tiberu, nástropní freska v Palazzo Pamphili, 1655

Nicolas Poussin, Bohyně Flóra, 1631

Nicolas Poussin, Krajina za bouřky s postavami Pyráma a Thisbé, 1651

Claude Lorrain, Nalodění sv. Voršily, 1642

Claude Lorraine, Námořní přístav při východu slunce, 1674

Claude Lorrain, Noli me tangere, 1681

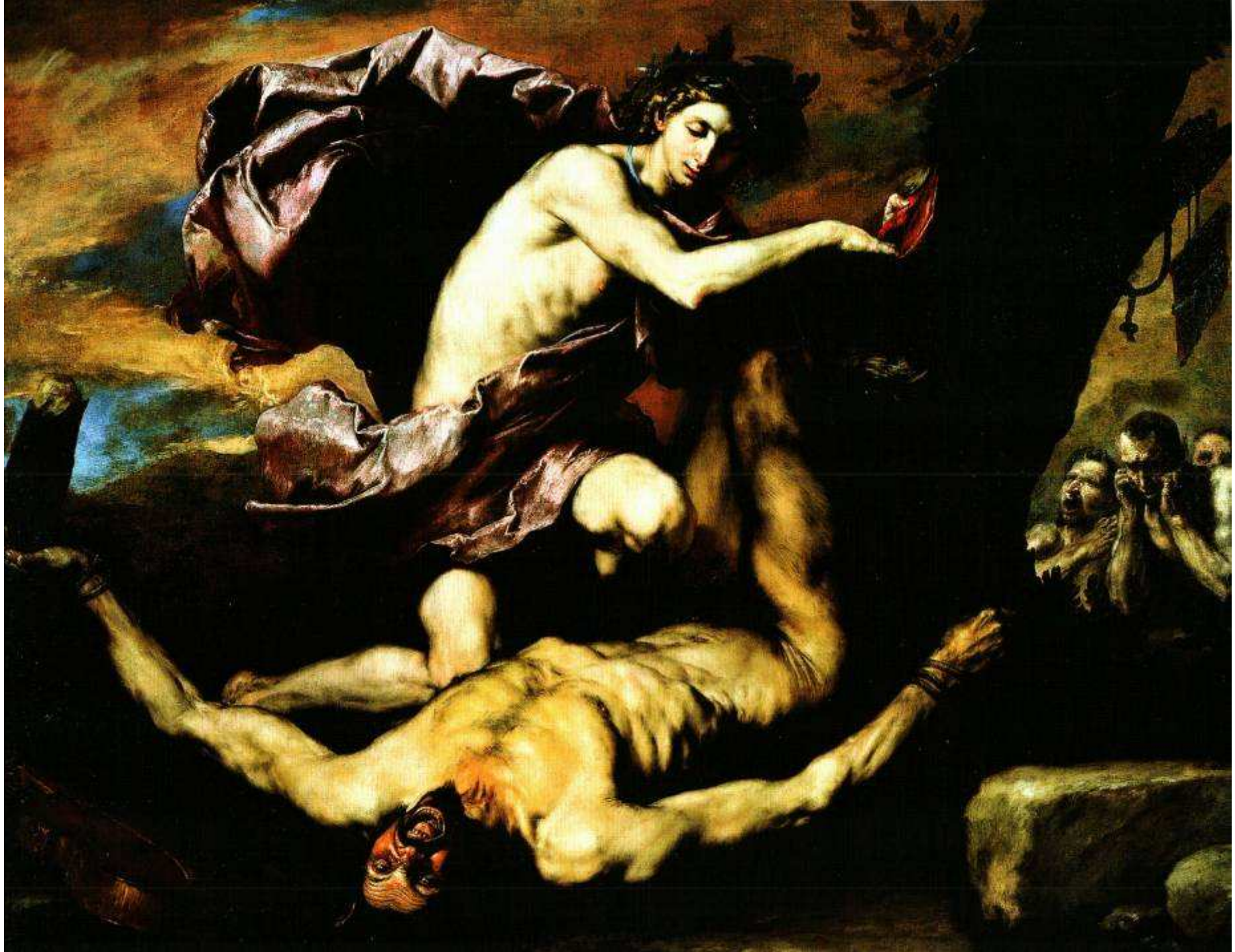
Carlo Maratta, Smrt sv. Františka Xaverského, Řím, II
Gesù, 1674-1678

Andrea Pozzo, Alegorie misijní činnosti jezuitů, Řím, Sant Ignazio, 1691-1694

Jusepe Ribera, Zápas dvou žen, 1636

Jusepe Ribera, Apollón stahující kůži z Marsya, 1637

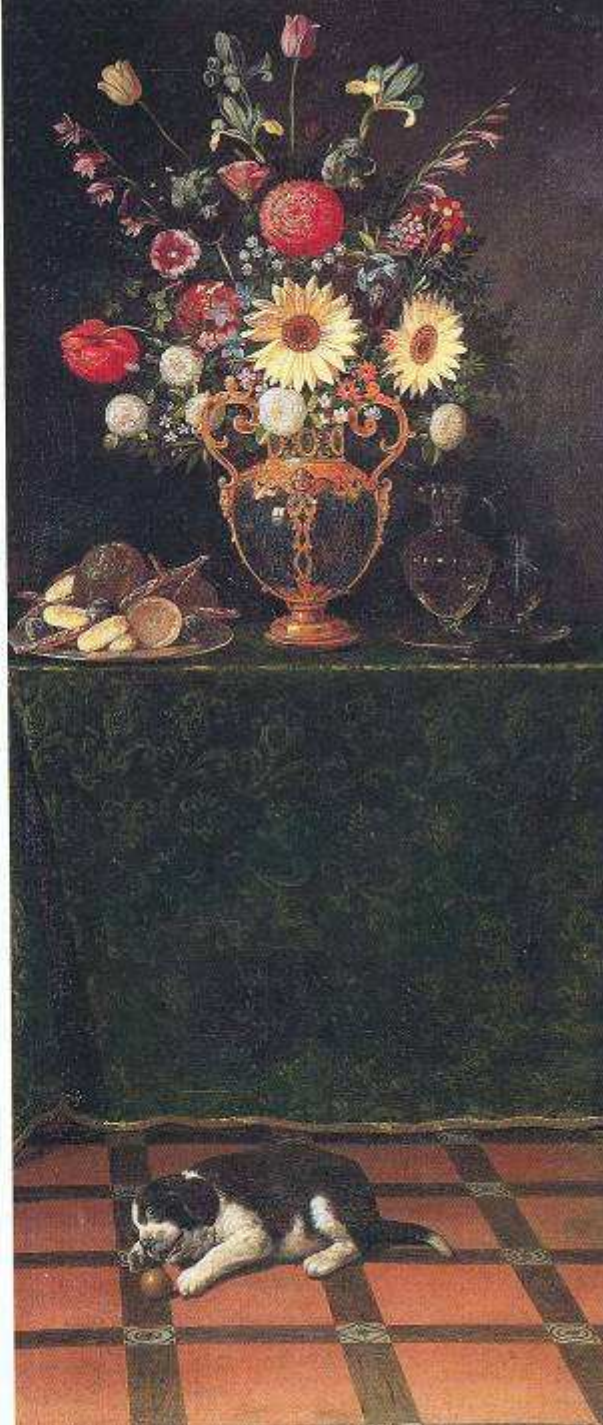
Salvatore Rosa, Krajina s Apollónem a Kumskou Sibylou, asi 1661

Luca Giordano, Sv. Januarius se přimlouvá za skončení moru v Neapoli, asi 1660

Vicente Carduco, Vlastní podobizna, 1633

Juan van der Hamen y León, Zátiší, 1625-1630

Diego Velázquez, Podobizna papeže Inocence X., 1650

Diego Velazquez, Kristus v domě sv. Marty a sv. Maří Magdalény, 1618

Diego Velásquez, Pijáci, Bakchův triumf, 1629

Diego Velázquez, Kapitlace Bredy, 1635

Diego Velázquez, Prádleny, 1656

Diego Velázquez, Král Filip IV. 1644

Alonso Cano, Zázračná studna, 1646-1648

Antonio Pereda, Kavalírúv sen, asi 1650

Juan Battista Mayano, Znovudobytí Bahie, 1635

Francisco Zubarán, Herkulova smrt, asi 1635

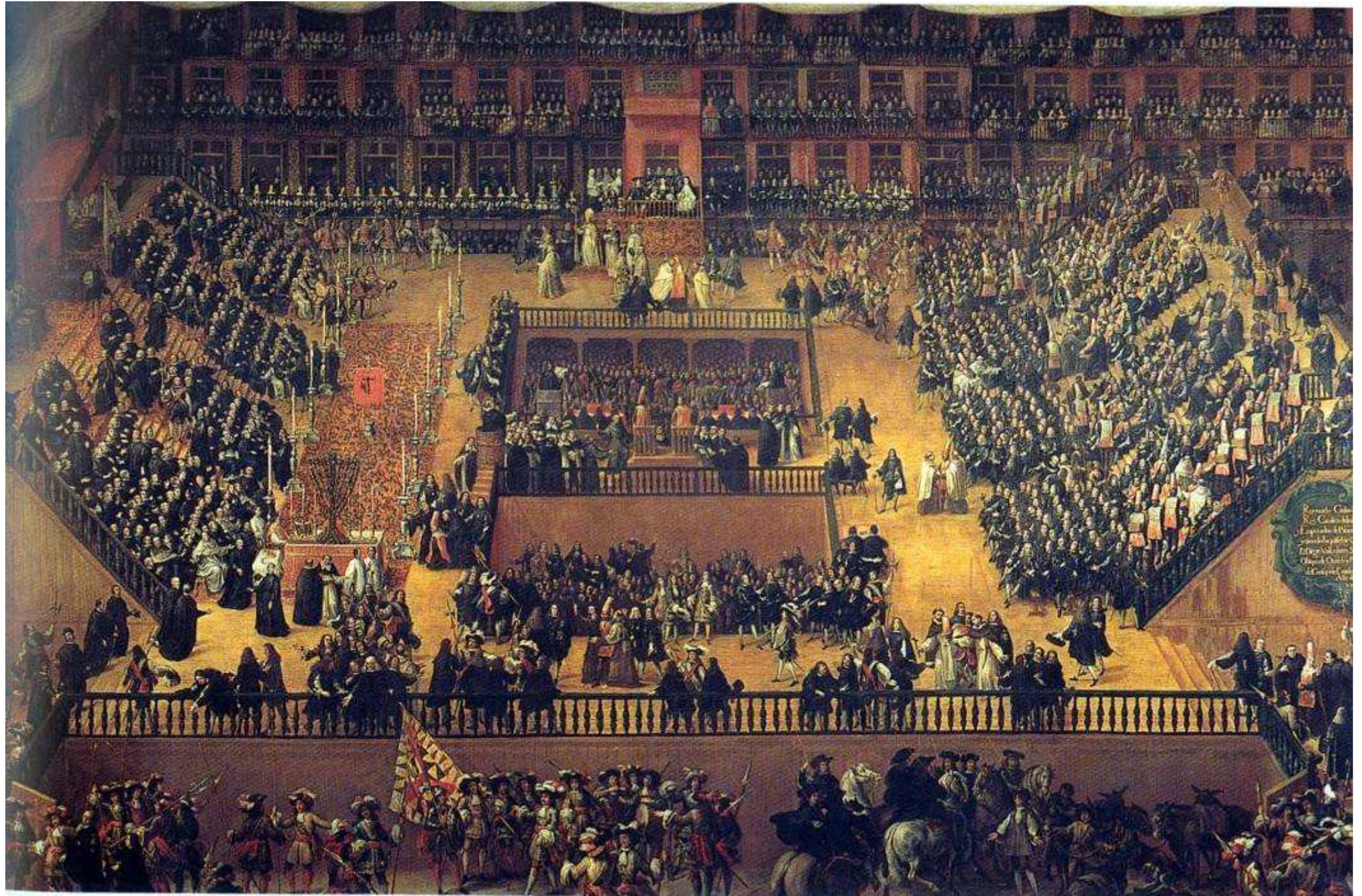
Francisco Herrera ml. Apoteóza sv. Hermenegilda, 1655

José Antolínez, Ateliér, kolem 1670

Claudio Coello, La Sagrada Forma, 1685-1690

Francisco Rizi, Autodafé z roku 1680, 1683

Francisco Zubarán, Vidění sv. Petra Nolasca, 1629

Francisco Zubarán, sv. Markéta, 1635-1640

Murillo, Sv. Tomáš z Villanovy léčí chromého, kolem 1670

Murillo, Svatá rodina s ptáčkem, asi 1650

Valdés Leal, In ictu oculi (vlevo), Finis gloriae mundi, 1670-1672

Philippe de Champaigne, Podobizna kardinála Richelieua, 1635-1640š

Hyacinthe Rigaud, Podobizna Ludvíka XIV., 1701

Simon Vuet, Obětování Krista, 1641

Georges de la Tour, Sv. Irena a zraněný sv. Sebestián, asi 1640

Nicolas Poussin, Vlastní podobizna, 1650

Matthieu a Louis Le Nainové, Venuše ve Vukánově kovárně, 1641

Eustache Le Sueur, Tři múzy, 1646-1647

Charles le Brun, Mučení sv. Jana, 1641-1642

Charles Le Brun, Alexandrův vjezd do Babylónu, asi 1664

Pierre Mignard, Perseus a Andromeda, 1679

Frans Francken, Hostina v domě starosty Rockokse, 1630-1635

Jan Steen, Odjezd od hospody, kol. 1660

Gerhard Houckgeest, Náhrobek prince Viléma I. v Nieuwe kerk v Delftu, 1650

Willem van deVelde ml., Výstřel z děla, kol. 1650

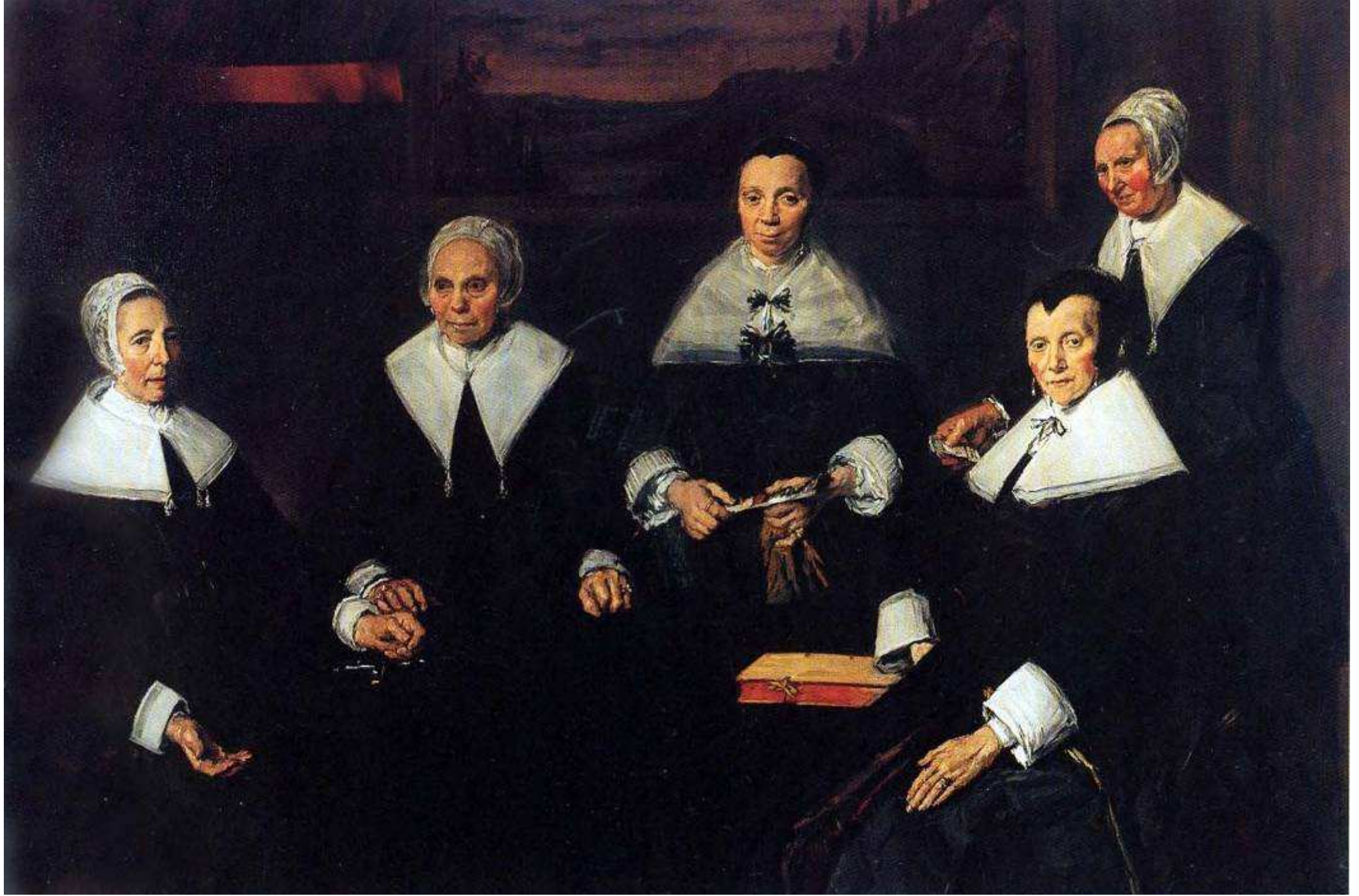
Frans Hals, Usmívající se kavalír, 1642

Frans Hals, Stephanus Geraerds, 1650-1652

Frans Hals, Isabella Coymansová, 1650-1652

Frans Hals, Správkyňě mužského starobince v Haarlemu, 1664

Petr Pavel Rubens, Rubens a Isabella Brantová v besídce s růžemi z Jericha, 1609-1610

Petr Pavel Rubens, Přistání Marie Medicejské v Marseille, 1625

Petr Pavel Rubens, Opilý Silén, 1618-1626

Petr Pavel Rubens, Kožíšek, asi 1638

Petr Pavel Rubens, Vlastní podobizna, 1638-1640

Petr Pavel Rubens, Snímání z kříže, stř. část triptychu, 1612

Rembrandt, Snímání z kříže, 1633

Rembrandt, Anatomie doktora Tulpa, 1632

Rembrandt, Noční hlídka, 1642

Rembrandt, Margaretha de Geer, kolem 1661

Rembrandt, Saskia v nádherném šatě, 1634-1642

Rembrandt, Koupající se Hendrickje, 1655

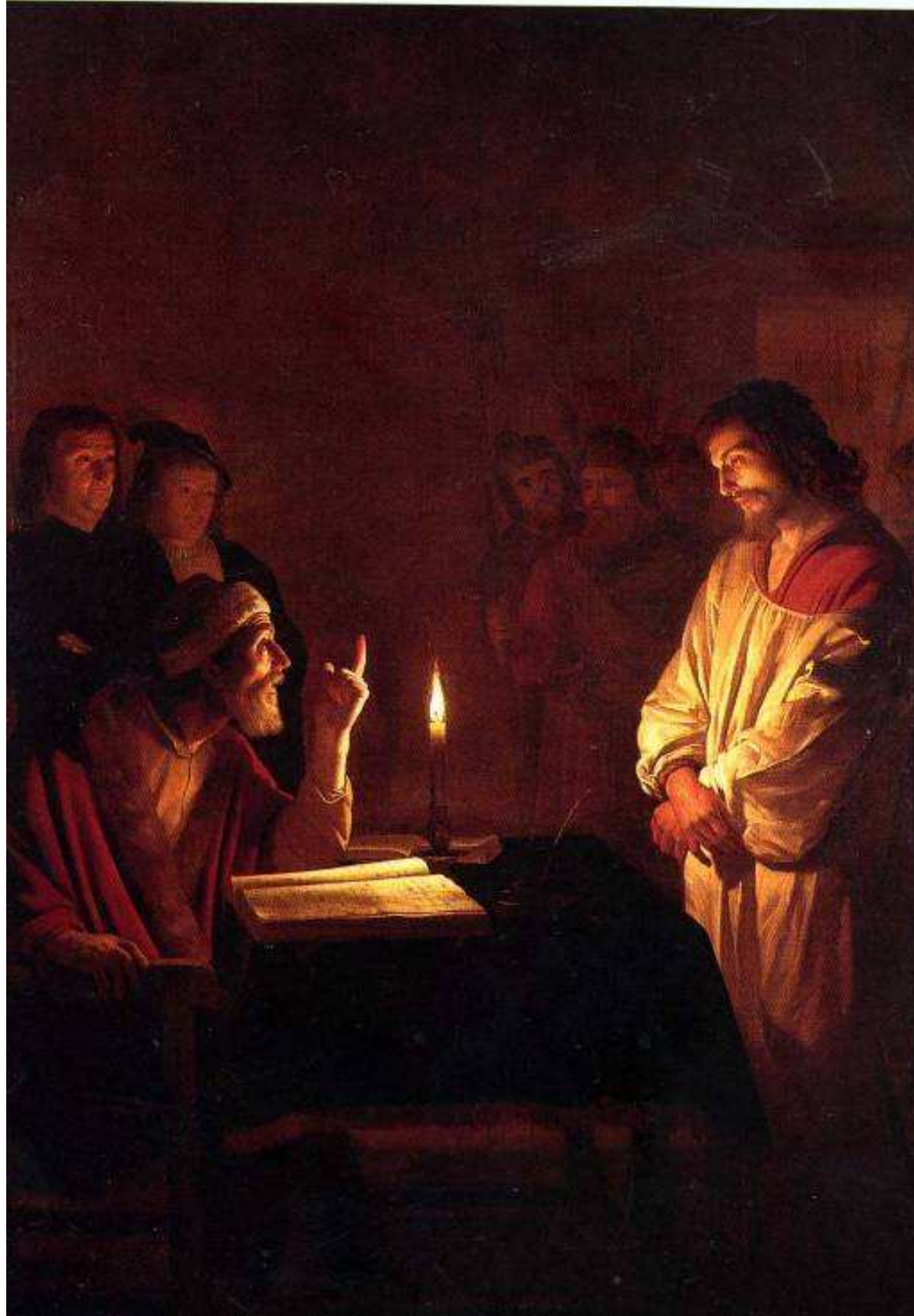
Rembrandt, Vlastní podobizna, 1658

Rembrandt, Vlastní podobizna, 1669

Pieter Lastman, *Odysseus a Nausikaá*, 1619

Gerrit van Honthorst, Kristus před veleknězen, kol. 1617

Rembrandt, Jákob žehná svým vnukům Efrajmovi a Manasseovi, 1656

Rembrandt, Oslepení Samsona, 1636

Petr Pavel Rubens, Válka a mír, 1629

Petr Pavel Rubens, Následky války, 1637-1638

Esaias van de Velde, Převážení dobytka, 1622

Jan Brueghel, Krajina s větrnými mlýny, kolem 1607

Pieter de Molijn, Píščité návrší, 1626

Jan van Goyen, Říční krajina s pohledem na Hooglande, 1643

Nicolaes Berchem, Skalnatá krajina s antickými zříceninami, kolem 1657

Aelbert Cuyp, Říční krajina s dojičkou, kolem 1646

Jacob van Ruisdael, Bělidla u Haarlemu, 1670-1675

Jacob van Ruisdael, Zimní krajina, 1670

Jacob van Ruisdael, Vodopád se skalním hradem, kol. 1665

Jacob van Ruisdael, Mlýn ve Wijku u Duursteede, kolem 1670

Meindert Hobbema, Alej v Middelharnisu, 1689

Rembrandt, Krajina s blížící se bouří, kolem 1638

Petr Pavel Rubens, Podzimní krajina s pohledem na Het Steen, kolem 1636

Willem Buytewech, Veselá společnost, 1620-1622

Adriaen van Ostade, Muži a ženy v selské jizbě, kolem 1635

Gerard ter Borch, Mladá žena se sklenkou vína , 1656-1657

Adriaen Brouwer, Hořký nápoj, 1636-1637

Adriaen Brouwer, Kuřáci, kolem 1637

Jan Vermeer van Delft, Dívka s číší vína, kolem 1662

Pieter de Hooch, Holandská domácnost, 1659-1660

Jan Vermeer van Delft, Kuchařka, 1660-1661

Jan Vermeer van Delft, Žena s váhou, kolem 1664

Gerrit Dou, Mladá matka, 1658

Jan Steen, Lidský život, 1665

Jacob Jordaens, Král pije, před 1656

Jan Breughel, Chut', 1618

Clara Peetersová, Zátiší s květinami a zlatými poháry, 1612

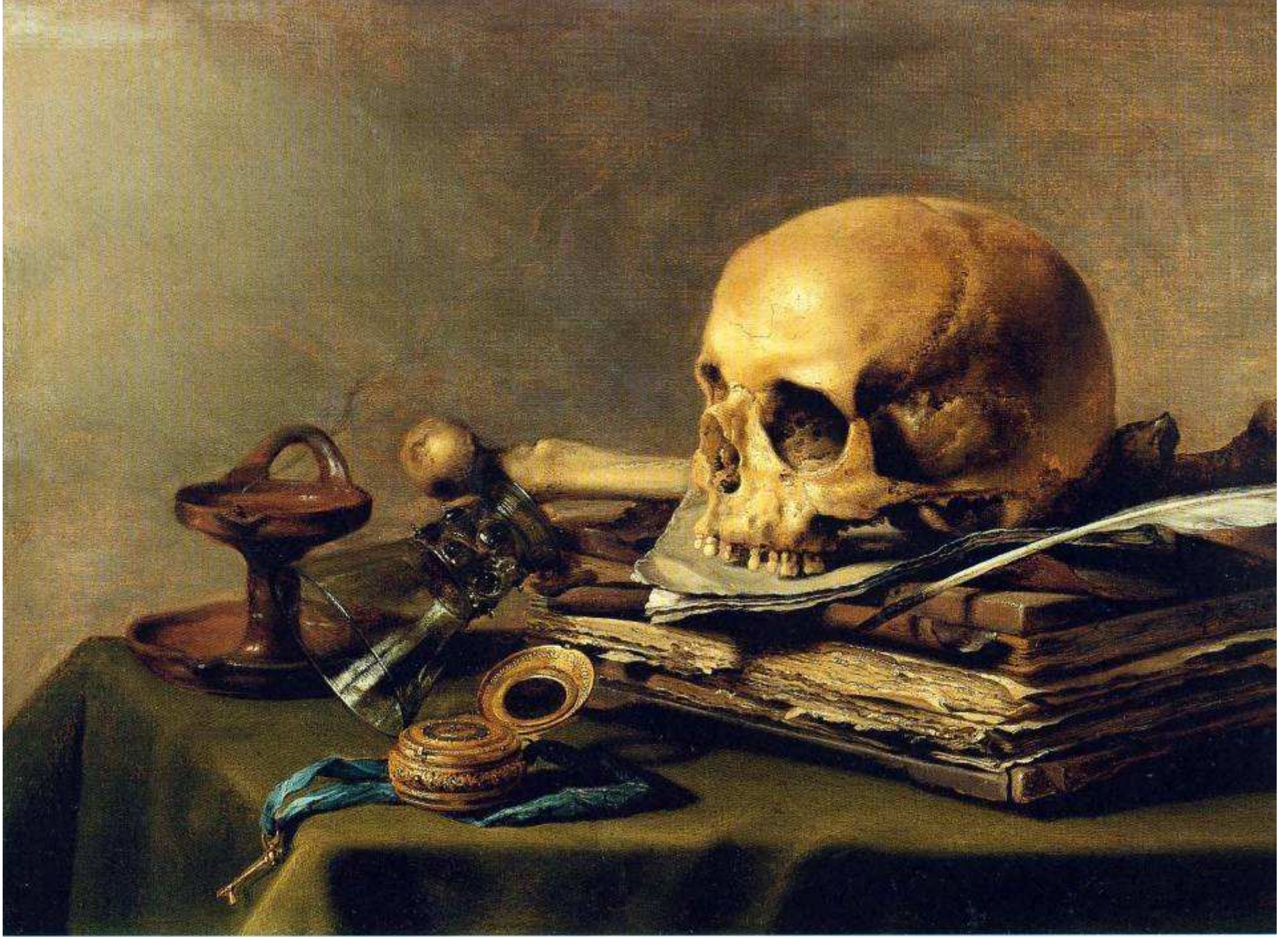
Pieter Aertsen, Kristus v domě Marty, 1552

Balthasar van der Ast, Košík s ovocem, kol. 1632

Willem Claesz. Heda, Snídaně s ostružinovou paštikou, 1631

Pieter Claesz, Vanitas, 1630

Leidenský mistr, Zátíší s knihami, kolem 1628

Willem Kalf, Zátiší s pohárem, 1660

Jan Davidsz de Heem, Zátiší s ovocem a humrem, 1648-1649

Jan Brueghel, Kytice, 1606

Samuel van Hoogstraeten, Zásuvná deska, 1666-1678

Frans Snyders, Zátiší s drůbeží a zvěřinou, 1614

Adam Elsheimer, Útěk do Egypta, 1609

Johann Liss, Inspirace sv. Jeronýma, 1627

Johann Heinrich Schöpfung, Davidův triumf, 1640-1642

Georg Hinz, Sběratelská police, 1666

Sebastian Stoskopf, Mísa s jahodami, 1620-1621

Georg Flegel, Regál s květinami, ovocem a poháry, kol. 1610

Anthony van Dyck, Karel I. na koni, 1635-1640

Anthony van Dyck, Sir Endymion Porter a van Dyck, kolem 1635

Anthony van Dyck, Philip, Lord Wharton, 1632

Anthony van Dyck, Louise de Kérouale, c. 1671